

การถ่ายทอดความงามของพืชพรรณผ่านจิตรกรรมสีน้ำ
The Aesthetics of Plants through Watercolor Painting

ฐิตา ครุฑชื่น

ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน

ประจำปีงบประมาณ 2564

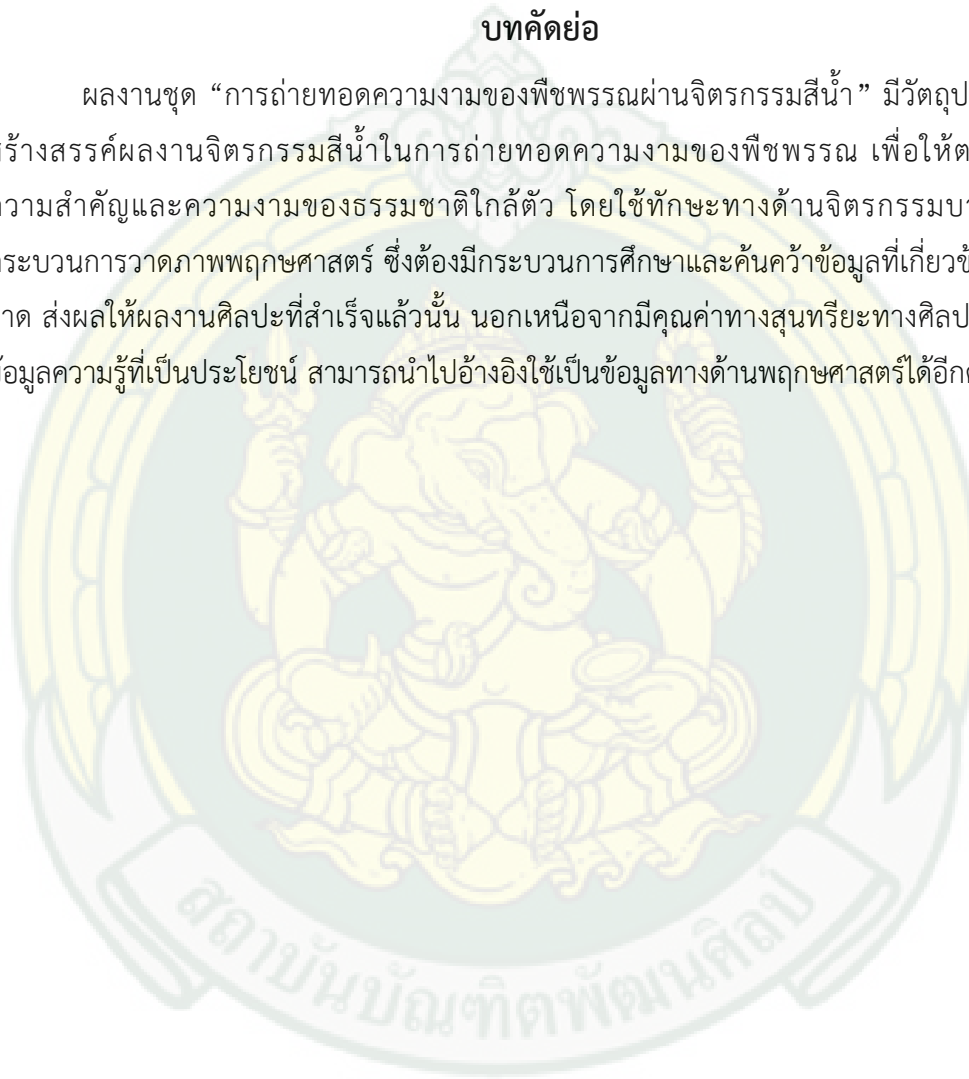
ลิขสิทธิ์สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ชื่อเรื่อง การถ่ายทอดความงามของพืชพรรณผ่านจิตรกรรมสีน้ำ
ผู้วิจัย นางสาวฐิตา ครุฑชื่น
มหาวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปีที่พิมพ์ 2565

บทคัดย่อ

บทคัดย่อ

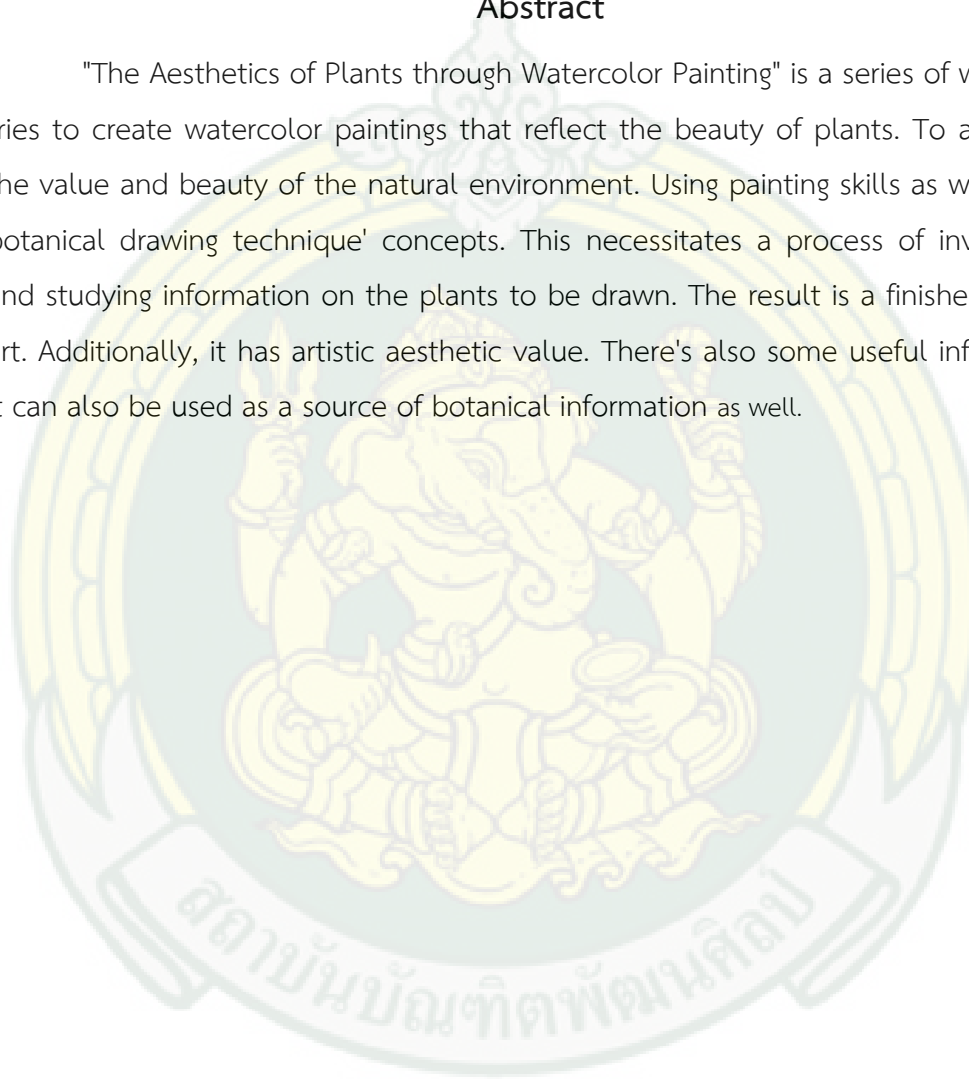
ผลงานชุด “การถ่ายทอดความงามของพืชพรรณผ่านจิตรกรรมสีน้ำ” มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสีน้ำในการถ่ายทอดความงามของพืชพรรณ เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญและความงามของธรรมชาติใกล้ตัว โดยใช้ทักษะทางด้านจิตรกรรมบวกกับหลักกระบวนการวาดภาพทัศนศึกษา ซึ่งต้องมีกระบวนการศึกษาและค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพืชที่วาด ส่งผลให้ผลงานศิลปะที่สำเร็จแล้วนั้น นอกเหนือจากมีคุณค่าทางสุนทรียะทางศิลปะแล้ว ยังมีข้อมูลความรู้ที่เป็นประโยชน์ สามารถนำไปอ้างอิงใช้เป็นข้อมูลทางด้านทัศนศึกษาได้อีกด้วย

TITLE The Aesthetics of Plants through Watercolor Painting
AUTHOR Ms.Thita Krutchuen
UNIVERSITY Bunditpatanasilpa Institute
DATE 2022

Abstract

"The Aesthetics of Plants through Watercolor Painting" is a series of works that tries to create watercolor paintings that reflect the beauty of plants. To appreciate the value and beauty of the natural environment. Using painting skills as well as the botanical drawing technique' concepts. This necessitates a process of investigating and studying information on the plants to be drawn. The result is a finished work of art. Additionally, it has artistic aesthetic value. There's also some useful information. It can also be used as a source of botanical information as well.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนวิจัยจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์กระทรวงวัฒนธรรม และมีความสำเร็จได้ จากความเมตตาช่วยเหลือของท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณรงค์ศักดิ์ สุขแก้วมณี ที่ปรึกษาโครงการวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิในการช่วยเหลือให้คำแนะนำ รวมถึงตรวจรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ที่สนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้ และขอบพระคุณ นายจรูญ หนองบัว ผู้อำนวยการวิทยาลัยช่างศิลป์ พร้อมทั้งคณะครูอาจารย์ ที่ให้ความช่วยเหลือแนะนำด้วยดี

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกรวมถึงให้กำลังใจ ความดีอันพึงมีในงานวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยขอขอบแต่ผู้มีพระคุณทุกท่านนับตั้งแต่บิดามารดา ครูอาจารย์ ญาติมิตร เพื่อนร่วมงานตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน เพื่อความสุขสวัสดิ์พิพัฒน์มงคลสืบไป

นางสาวฐิตา ครุฑขึ้น
ผู้วิจัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1. บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์	1
สมมติฐานของการศึกษา	1
คำถามในการสร้างสรรค์	2
ขอบเขตในการสร้างสรรค์	2
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานสร้างสรรค์	5
หลักแนวคิดจากการวาดภาพพฤษศาสตร์	5
ความเป็นมาของการวาดภาพพฤษศาสตร์	5
ลักษณะและหลักการวาดภาพพฤษศาสตร์	7
ความแตกต่างระหว่างการวาดภาพพฤษศาสตร์ ในทางวิทยาศาสตร์และศิลปะ	11
หลักแนวคิดจากหลักความงามและการรับรู้ความงามทางศิลปะ	13
การจัดองค์ประกอบให้มีเอกภาพ	13
การรับรู้ความงามทางศิลปะ	14
อิทธิพลทางเนื้อหาและรูปแบบ	14
3. กระบวนการและวิธีการสร้างสรรค์	22
ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล	22
ขั้นตอนการสร้างสรรค์	23
4. การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์	30
การวิเคราะห์ที่มาและแรงบันดาลใจ	30
การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์	31
5. สรุปผลการสร้างสรรค์ อภิปรายผลการสร้างสรรค์และข้อเสนอแนะ	34
ประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างสรรค์	34
สรุป	34
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์	35
ข้อเสนอแนะสำหรับการสร้างสรรค์ครั้งต่อไป	35

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	36
ภาคผนวก	37
แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ฉบับสมบูรณ์	38

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

การวาดภาพพืชในลักษณะเหมือนจริงเพื่อแสดงลักษณะของพืช หรือที่เรียกว่าภาพวาดพฤกษศาสตร์ คือการวาดภาพที่จำเพาะลงไปเฉพาะพืชพรรณ ซึ่งต้องอาศัยหลักการทางวิทยาศาสตร์ในการสร้างผลงาน คือเน้นความถูกต้องตามลักษณะธรรมชาติของพืชนั้น ทั้งสี รายละเอียดและลักษณะเฉพาะของพืช โดยขยายความจากต้นแบบทางธรรมชาติ การจัดวางองค์ประกอบตามต้นแบบนิยามวาดแยกส่วนเพื่อเห็นลักษณะของพืชได้ชัดเจน และในหนึ่งภาพจะวาดพืชเพียงชนิดเดียวเท่านั้น การนำไปใช้ประโยชน์ด้านการอ้างอิงเพื่อเป็นข้อมูลทางการศึกษาลักษณะของพืช หากพิจารณาดูแล้ว จะเห็นถึงความแตกต่างจากการวาดภาพในทางศิลปะซึ่งมีเรื่องของความงาม การสื่ออารมณ์และความรู้สึกลงไปในงานด้วย

ในผลงานสร้างสรรค์ของข้าพเจ้าจึงต้องการสร้างสรรค์ผลงานการวาดภาพพืชพรรณ โดยใช้หลักบางประการของการวาดภาพพฤกษศาสตร์ ผสมผสานกับการสร้างความงามตามหลักการทางศิลปะ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความงามที่ข้าพเจ้าประทับใจในลักษณะ รายละเอียดที่ซับซ้อนและสีสันของพืชแต่ละชนิด และเพื่อสะท้อนให้ผู้สร้างสรรค์และผู้ชมได้เกิดความละเอียดลออ พินิจเคราะห์ตระหนักและรับรู้ในความงามของรายละเอียดเล็กๆ จากธรรมชาติที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน ผ่านการสร้างและชมผลงาน โดยเลือกพืชที่มีความสอดคล้องเหมาะสมกันทั้งในด้านลักษณะและสี มาจัดวางองค์ประกอบให้สัมพันธ์กันบนพื้นที่ว่างสะอาดตา เพื่อส่งผลต่อการรับรู้สัมผัสกับเนื้อหาของงานได้ชัดเจนมากที่สุด ซึ่งการสร้างสรรค์ผลงานนอกเหนือจากเป็นการแสดงความงามผ่านทักษะทางจิตรกรรมสีน้ำแล้ว ยังต้องอาศัยการรับรู้ทางสายตา การสังเกตอย่างละเอียดถี่ถ้วนจากพืชต้นแบบ การค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะของพืชด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์

1.2.1 เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสีน้ำโดยถ่ายทอดความงามของพืชพรรณ

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ผลงานสร้างสรรค์จิตรกรรมสีน้ำเนื้อหาเรื่องราวของพืชพรรณดอกไม้ ที่ผ่านการศึกษา ลักษณะ รูปร่าง สีสัน รวมถึงรายละเอียดของเนื้อหา เมื่อนำมาจัดองค์ประกอบเข้าด้วยกันโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ในลักษณะของพืชหลายชนิด สามารถก่อให้เกิดความงาม ความประทับใจ

1.6 ขั้นตอนของการสร้างสรรค์

- 1.6.1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูล โดยแบ่งเป็น 2 ด้าน ดังนี้
 - 1) ด้านเนื้อหาทางศิลปะ ได้แก่ การจัดวางองค์ประกอบทางศิลปะ การใช้สี
 - 2) ด้านข้อมูลของพืชพรรณ ได้แก่ สสำรวจพืชที่จะนำมาเป็นต้นแบบ ชื่อพืช ลักษณะเฉพาะ ถิ่นที่อยู่ ประโยชน์และโทษ
- 1.6.2 เก็บบันทึกข้อมูล โดยการถ่ายภาพและศึกษาร่างแบบจากต้นแบบจริง
- 1.6.3 รวบรวมสรุปข้อมูล นำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะ ในรูปแบบเหมือนจริง ถ่ายทอดความงามโดยใช้เนื้อหาจากการขยายความจากลักษณะและรายละเอียดของพืชพรรณต้นแบบ
- 1.6.4 จัดนิทรรศการ เพื่อนำเสนอและเก็บข้อมูลการรับรู้ทางสุนทรียภาพของผู้เข้าชมงาน

1.7 ระเบียบวิธีการสร้างสรรค์

- 1.7.1 ศึกษาเอกสารทางวิชาการ
 - 1) ข้อมูลหลักวิธีการวาดภาพพฤกษศาสตร์
 - 2) ข้อมูลการใช้สีและการจัดวางองค์ประกอบ
 - 3) ผลงานศิลปะของศิลปินในกลุ่มงานภาพพืชและดอกไม้
- 1.7.2 เรียนรู้เทคนิคในการสร้างสรรค์
 - 1) การหาข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาที่สนใจ ได้แก่ ลักษณะรูปทรง สี สัน รายละเอียดของพืชพรรณดอกไม้ และความสัมพันธ์กันในด้านความงามของการจัดองค์ประกอบให้เนื้อหาเรื่องราวสอดคล้องและมีความสวยงามลงตัว
 - 2) การเก็บบันทึกข้อมูลจากพืชพรรณดอกไม้ของจริง โดยภาพถ่ายและการเขียนภาพนำไปสู่การสร้างแบบร่าง โดยจัดวางให้มีความสัมพันธ์กัน
 - 3) วางแผนในการจัดวางพืชพรรณแต่ละชนิดลงในผลงานชิ้นเดียวกัน โดยวิเคราะห์จากลักษณะรูปร่างและสีสันของพืช และร่างแบบลงบนกระดาษโดยประกอบพืชพรรณชนิดต่างๆ เข้าด้วยกัน
 - 4) ลอกแบบที่ร่างไว้โดยใช้กระดาษไข เพื่อใช้ร่างลงบนกระดาษสีน้ำ เป็นการลดความผิดพลาดในการร่างบนกระดาษสีน้ำ ไม่สร้างความบอบซ้ำให้กระดาษจากการลบ
 - 5) สร้างสรรค์ผลงานจริงตามแบบภาพที่ร่างไว้ ด้วยเทคนิคสีน้ำ ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากความงามและสีสันของพืชพรรณดอกไม้
 - 6) เสนอและเรียบเรียงผลงานการค้นคว้าในรูปแบบของงานวิจัย (เอกสาร)
 - 7) นำเสนอผลงาน จิตรกรรมเหมือนจริง เทคนิคสีน้ำ ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากลักษณะความงามและสีสันของพืชพรรณดอกไม้

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.8.1 สะท้อนให้เห็นถึงความงามจากพืชพรรณผ่านผลงานจิตรกรรมสีน้ำ
- 1.8.2 สามารถนำผลงานไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาลักษณะของพืช
- 1.8.3 เพื่อนำมาเป็นที่ประกอบการเรียนการสอนในชั้นเรียนระดับปริญญาตรี ในหัวข้อ ทักษะทางจิตรกรรม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานสร้างสรรค์

โครงการงานสร้างสรรค์ “การถ่ายทอดความงามของพืชพรรณผ่านจิตรกรรมสีน้ำ” มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสีน้ำโดยถ่ายทอดความงามของพืชพรรณ โดยผู้วิจัยใช้พื้นฐานหลักการเบื้องต้นมาจากการวาดภาพพฤกษศาสตร์ นำพืชพรรณมาจัดองค์ประกอบเข้าด้วยกัน โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ทางด้านความเป็นเอกภาพตามหลักความงามทางศิลปะ เพื่อสะท้อนให้ตระหนักถึงความสำคัญและความงามของธรรมชาติรอบตัวอันประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้

1. หลักแนวคิดจากการวาดภาพพฤกษศาสตร์
 - 1.1 ความเป็นมาของการวาดภาพพฤกษศาสตร์
 - 1.2 ลักษณะและหลักการวาดภาพพฤกษศาสตร์
 - 1.3 ความแตกต่างระหว่างการวาดภาพพฤกษศาสตร์ในทางวิทยาศาสตร์และศิลปะ
2. หลักแนวคิดจากหลักความงามและการรับรู้ความงามทางศิลปะ
 - 2.1 การจัดองค์ประกอบให้มีเอกภาพ
 - 2.2 การรับรู้ความงามทางศิลปะ
3. อิทธิพลทางเนื้อหาและรูปแบบ

1. หลักแนวคิดจากการวาดภาพพฤกษศาสตร์

1.1 ความเป็นมาของการวาดภาพพฤกษศาสตร์

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2553) กล่าวถึงประวัติการวาดภาพพฤกษศาสตร์ว่าในยุคกรีกโบราณมีการวาดภาพพฤกษศาสตร์เพื่อการศึกษาการใช้ประโยชน์จากพืชและสมุนไพร เป็นการบันทึกส่วนต่างๆ ของพืชเป็นภาพวาดในรูปแบบต่างๆ ปรากฏตามกำแพง เครื่องดินเผา กระดาษ หรือหนังสือ ภาพวาดพฤกษศาสตร์ที่เก่าแก่ที่สุดที่ยังคงสภาพถึงปัจจุบันคือภาพในหนังสือ De Materia Medica หรือ Regarding Medical Matters เขียนโดย Padanius Dioscorides ในราว 40-90 ปีก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 1 ซึ่งไม่ได้มีความสำคัญเฉพาะด้านพืชสมุนไพร แต่ยังให้ประโยชน์ในการเรียนรู้ด้านพืชและมีภาพวาดประกอบจำนวนมาก

ในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา ราวกลางคริสต์ศตวรรษที่ 15-16 การศึกษาด้านพฤกษศาสตร์มีระดับมากขึ้น ผู้มีชื่อเสียงในการวาดภาพพฤกษศาสตร์ Hans Weiditz เป็นผู้วาดภาพพรรณไม้ประกอบในหนังสือ Living Portraits of Plants และมีผลงานของจิตรกรที่ชื่อ Albert Meyer ที่วาดภาพประกอบในหนังสือ Notable Commentaries on the History of Plants ของ Leonard Fuchs ซึ่งทำให้การวาดภาพพฤกษศาสตร์มีบทบาทสำคัญมากขึ้นในการจัดพิมพ์หนังสือด้านพฤกษศาสตร์

Image credit: Padanius Dioscorides จากหนังสือ De Materia Medica

ที่มา เครือข่ายวิทย์สถานศิลป์ <https://www.facebook.com/SciArtNetwork/posts/443170665785339/>

ในยุคล่าอาณานิคมมีการค้นพบพืชพรรณใหม่ๆ จากต่างแดน และทำการบันทึกเป็นภาพวาด โดยนักพฤกษศาสตร์และจิตรกร เพื่อเป็นการให้ชาวยุโรปได้ทราบถึงข้อมูลของพรรณพืชแต่ละชนิด แต่ด้วยความไม่สะดวกในการนำพืชกลับไปศึกษาจึงประเทศผู้ล่าอาณานิคม จึงมีการวาดภาพบันทึก เพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิง บุคคลสำคัญคือ Sir Joseph Banks (ค.ศ. 1743-1820) นักพฤกษศาสตร์ และนักธรรมชาติวิทยาชาวอังกฤษ เขาได้เดินทางไปทั่วโลก และนำพืชพรรณต่างๆ กลับมาปลูกในสวนพฤกษศาสตร์คิว กรุงลอนดอน โดยได้ให้จิตรกรที่มีชื่อเสียงหลายคนวาดภาพพืชที่ได้มาจากการสำรวจจากที่ต่างๆ

การวาดภาพพฤกษศาสตร์ในประเทศไทยคาดว่าเริ่มพร้อมๆ กับการสำรวจพรรณไม้ในยุคแรกๆ โดยมี Englebert Kaempfer (ค.ศ. 1651-1716) นายแพทย์ชาวเยอรมัน ที่ได้เข้ามาสำรวจพืชสมุนไพรและพรรณไม้ในแถบทวีปเอเชียโดยเฉพาะในประเทศญี่ปุ่น เมื่อราวปี ค.ศ. 1690 ซึ่งตรงกับสมัยกรุงศรีอยุธยา ในระหว่างการเดินทางนั้น ได้แวะที่ประเทศไทยและได้ทำการบันทึกเรื่องราวต่างๆ รวมถึงพรรณไม้ที่มีการนำไปใช้ประโยชน์ นับว่าเป็นชาวยุโรปคนแรกที่เข้ามาสำรวจและบันทึกข้อมูลพรรณไม้ในไทย นอกจากนี้ยังได้วาดภาพพรรณไม้ประกอบด้วย เช่น ภาพเปราะหอม หรือว่านหอม *Kaempferia galangal* L. ซึ่งในหนังสือ “ขอเพียงแต่เห็น” ของลลิตา โรจนกร จิตรกรวาดภาพพฤกษศาสตร์ของไทยอีกคนหนึ่ง ระบุว่าการวาดภาพพฤกษศาสตร์ที่มีบันทึกภาพพรรณไม้ของไทย เป็นภาพแรกในยุคสมัยเดียวกันนั้น ยังมีจดหมายอีกฉบับหนึ่งได้แก่ หนังสือจดหมายเหตุ ลา ลูแบร์ ราชอาณาจักรสยาม ตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. 1963 โดยเนื้อหาเป็นการบันทึกเรื่องราวต่างๆ ของกรุงศรีอยุธยาในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เช่น การกสิกรรม ขนบธรรมเนียม ภูมิอากาศ รวมทั้งบรรยายถึงพรรณไม้ที่นำมาใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะไม้ผล เช่น กัลย ฝรั่ง ขนุน เป็นต้น พร้อมกับมีภาพวาดไม้ผลเหล่านี้ประกอบโดยใช้หมึกสีดำ และมีคำบรรยายสั้นๆ ในเนื้อหาของจดหมายเหตุ

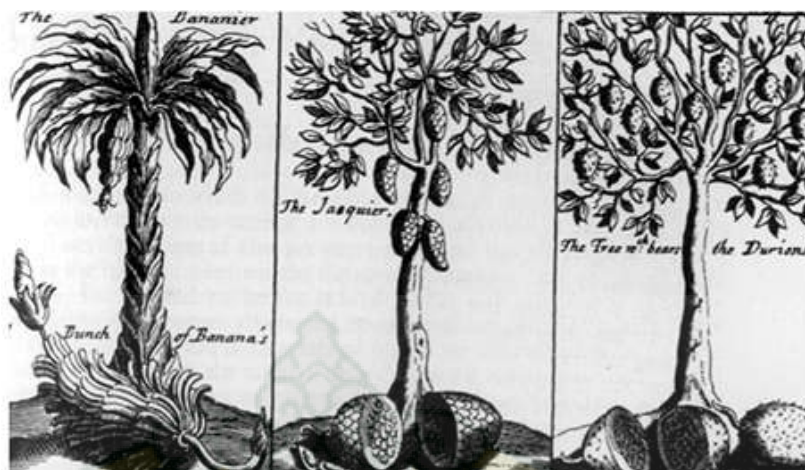

Image credit: ภาพจาก Du Royaume de Siam ในจดหมายเหตุ ลาลูแบร์
ที่มา <https://lek-prapai.org/home/view.php?id=835>

1.2 ลักษณะและหลักการวาดภาพพฤกษศาสตร์

พฤกษศิลป์ หรือภาพเขียนทางพฤกษศาสตร์ (Botanical Art) คือการเขียนภาพแบบเก็บรายละเอียดของพืชพันธุ์ไม้อ่างถูกต้อง มีกำเนิดมาเป็นพันปีแล้ว จากการที่สมัยโบราณไม่มีกล้องถ่ายภาพ เมื่อมีการศึกษาและทำบันทึกพืชพันธุ์ ก็ต้องมีการวาดภาพประกอบให้เห็นโครงสร้างและรายละเอียดที่แม่นยำชัดเจนเป็นสาขาใกล้เคียงกับ Science Art Illustration ที่ศิลปะที่บันทึกภาพธรรมชาติต่างๆ ไม่จำกัดว่าเป็นพืชหรือสัตว์ แม้ว่าจะมีกล้องบันทึกภาพได้คมชัด แต่การเขียนแนวพฤกษศาสตร์ก็ยังคงมีความสำคัญเชิงศิลปะ และเป็นสาขาเฉพาะที่มีผู้ชื่นชอบมากมาย

ศศิวิมล แสงผล (2549) กล่าวว่า ภาพวาดพฤกษศาสตร์ เป็นภาพวาดวิทยาศาสตร์แขนงหนึ่ง มีจุดประสงค์เพื่อให้ได้ภาพที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นหัวใจของการนำเสนอภาพวาดทางวิทยาศาสตร์ เป็นการวาดภาพที่ใช้ประกอบการศึกษาอย่างเป็นระบบระเบียบเกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิต ใช้ประกอบการรายงาน การเสนอผลงานทางวิชาการ การบรรยาย ภาพวาดวิทยาศาสตร์มีลักษณะที่ต่างจากภาพวาดทั่วไปคือ เป็นการถ่ายทอดรายละเอียดของตัวอย่างที่มีอยู่ให้เหมือนจริง ถูกต้องทั้งลักษณะ ขนาด สัดส่วน และสวยงาม ในขณะที่ภาพวาดทั่วไปอาจเน้นที่การถ่ายทอดโทนสี ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของศิลปิน อาจจะไม่เหมือนจริง ซึ่งผู้ชมต้องอาศัยการตีความและความเข้าใจ

ศิลปะภาพวาดทางพฤกษศาสตร์ เป็นภาพประกอบที่แสดงลักษณะโครงสร้างส่วนต่างๆ ของพืช สามารถแสดงรายละเอียดลักษณะของพืชพรรณได้อย่างชัดเจน โดยในยุคเริ่มต้นมีวัตถุประสงค์เพื่อการอธิบายความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพรเพื่อประโยชน์ในการเยียวยารักษา แต่ในปัจจุบันภาพวาดทางพฤกษศาสตร์ได้พัฒนาขึ้นมาเป็นศิลปะแขนงหนึ่ง ที่บอกเล่าข้อมูลเกี่ยวกับพืช โดยอาศัยศิลปินทางวิจิตรศิลป์เป็นผู้ถ่ายทอดด้วยการวาดภาพ เพื่อแสดงรายละเอียดสีสันทันของใบ ดอก ผล หรือลักษณะเฉพาะของพืช ขณะเดียวกันภาพวาดทางพฤกษศาสตร์ต้องมีความงดงามทางศิลปะ สามารถ

สร้างความประทับใจแก่ผู้พบเห็นจนนำไปสู่ความสนใจรายละเอียดปลีกย่อยและเกิดเป็นความสุนทรีย์ ภาพวาดทางพฤกษศาสตร์จึงเป็นภาพวาดประกอบการศึกษาพืชพรรณอย่างมีระบบช่วยให้ผู้ชมสามารถระบุชนิดของพืชนั้นๆ ได้ในเบื้องต้น เผยให้เห็นรายละเอียดที่ชัดเจน ทั้งทางด้านกายวิภาค สันฐาน และอนุกรมวิธาน ซึ่งส่วนใหญ่นักพฤกษศาสตร์เป็นผู้ให้คำแนะนำ และศิลปินเป็นผู้ถ่ายทอดความสวยงามตามหลักองค์ประกอบศิลป์ ผู้วาดจึงต้องมีทักษะที่เชี่ยวชาญประกอบกับการศึกษาข้อมูลของพืชอย่างละเอียด (อนรรักษ์ อินตะวงศ์, 2562)

ลลิตา โรจนกร (2548) กล่าวว่า ภาพวาดพฤกษศาสตร์ธรรมชาติ (botanical art illustration) คืองานศิลปะที่มีความจำเพาะถ่ายทอดเรื่องราวเฉพาะพืชพรรณต้นไม้ต่างๆ โดยนำวิทยาศาสตร์และศิลปะมารวมกัน วิทยาศาสตร์ คือความถูกต้อง คือความเป็นจริงตามธรรมชาติ ส่วนศิลปะเกิดจากสร้างสรรค์ของมนุษย์โดยใช้จินตนาการและอารมณ์ ดังนั้นงานศิลปะทางพฤกษศาสตร์ที่ถูกต้องควรมีทั้งสาม ส. มาประกอบกัน คือ

- 1) สัดส่วน ถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ (scientific accuracy)
- 2) สังเกต มีการสังเกตรายละเอียดอย่างถี่ถ้วนและแม่นยำ (keen observation)
- 3) สวยงาม ภาพให้ความสวยงามอย่างมีคุณค่าทางศิลปะ (aesthetic)

สมพร ประเสริฐสูงสกุล (2555) กล่าวว่า ภาพวาดพฤกษศาสตร์ เป็นการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ (scientific painting) ที่ให้รายละเอียดถูกต้องเน้นความสวยงาม การวาดภาพพฤกษศาสตร์ ถ้าเน้นการสังเกตเก็บรายละเอียดให้ถูกต้องแม่นยำ และมีความสวยงาม จัดเป็น botanical illustration แต่ถ้าไม่สนใจความเป็นจริงมากนักแต่ยังคงมีความถูกต้อง จัดเป็น botanical painting และภาพวาดทางวิทยาศาสตร์ สามารถสื่อออกมาได้ในสองลักษณะคือ

- 1) ภาพวาดแบบตรงไปตรงมา นำเสนอตามที่ได้รับ
- 2) วาดภาพแบบคำนึงถึงสาระสำคัญของเรื่อง เช่น ลักษณะเกสรของดอกไม้

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า ภาพวาดพฤกษศาสตร์ คือการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ชนิดหนึ่ง ซึ่งจำเพาะลงไป เฉพาะพืชพรรณต้นไม้ต่างๆ เป็นภาพวาดที่ถ่ายทอดรายละเอียดของพืชให้ถูกต้อง ผ่านการสังเกตอย่างละเอียดทั้งลักษณะ ขนาด สัดส่วน และสี

ลลิตา โรจนกร (2548) แนะนำถึงวิธีการและขั้นตอนในการวาดภาพพฤกษศาสตร์ว่า เมื่อเริ่มวาดภาพพืช หรือตัวอย่างนั้นๆ จำเป็นต้องดูพิจารณาให้ดี ต้องให้ความสนใจกับส่วนต่างๆ ของพืชที่เราจะเริ่มต้นวาดโดยละเอียด เราควรสำรวจส่วนต่างๆ ของพืชตั้งแต่โคนต้นไปจนถึงปลายยอด คือ ตั้งแต่ ราก ลำต้น ใบ ดอก ส่วนของราก ควรสังเกตว่าเป็นรากแบบใดเช่น รากแก้ว รากฝอย รากแขนง หรือรากที่เป็นหัว ส่วนของลำต้น ควรสังเกตลักษณะต้น และผิวต้น ส่วนของใบ มีหลายลักษณะที่ควรสังเกตเช่น ลักษณะใบ รูปร่างใบ เส้นใบ ผิวใบ หรือสีใบ เป็นต้น ส่วนของดอก ควรสังเกตลักษณะดอก กลีบดอก หรือการจัดเรียงตัวของละอองเรณู เกสรเพศเมีย

ศศิวิมล แสงผล (2549) กล่าวว่า การวาดภาพวิทยาศาสตร์ เป็นเหมือนงานวิจัยชิ้นหนึ่ง ซึ่งต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของงาน ค้นคว้าหาข้อมูลเบื้องต้นก่อนการทำงาน ต้องสังเกตปรับปรุงแก้ไขผลงานเพื่อความถูกต้องแม่นยำ และสรุปประมวผลในขั้นตอนสุดท้าย โดยขั้นตอนในการวาดต้องอาศัยการรับรู้ทางสายตา ประกอบกับการศึกษาข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ เป็นการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องทำให้ผู้วาดกลายเป็นผู้เชี่ยวชาญในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จากการเพ่งพินิจและถ่ายทอดสิ่งออกมา โดยได้แบ่งขั้นตอนสำคัญในการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ และพฤกษศาสตร์ ไว้ดังนี้

- 1) การเตรียมการวาด ก่อนที่จะวาดภาพ ผู้วาดควรทราบวัตถุประสงค์ของการนำภาพไปใช้ เช่น นำไปประกอบเอกสารการเรียน หรือนำไปแสดงนิทรรศการ เทคนิคที่ใช้ในการวาด และขนาดของภาพก็จะต่างกันออกไปตามความเหมาะสม เพื่อให้สื่อสารกับผู้ชมได้เต็มประสิทธิภาพ
- 2) การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวอย่างอย่างละเอียด รายละเอียดทางโครงสร้าง ของสิ่งมีชีวิต หากผู้วาดเข้าใจในโครงสร้างของสิ่งที่จะวาดก่อน จะช่วยให้ภาพสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะผู้วาดจะทราบว่าส่วนใดควรให้ความสำคัญ และแสดงให้เห็นชัดเจน เช่น พืชสกุลชงโค มีใบเป็นสองพู ดอกแคมีเกสรเพศผู้ 10 อัน เป็นต้น ส่วนข้อมูลสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ของตัวอย่างก็มีความสำคัญเช่นกัน ควรทราบอายุ แหล่งที่พบ ฤดูกาลที่พบ ฯลฯ เพื่อบันทึกไว้ช่วยในการค้นคว้าอ้างอิง และตรวจสอบความถูกต้องเพิ่มเติม ชื่อวิทยาศาสตร์ (scientific name) มีความสำคัญมากในการอ้างอิงสิ่งมีชีวิต เป็นชื่อเรียกที่เป็นที่ยอมรับและใช้กันทั่วโลก ในการวาดภาพสิ่งมีชีวิตจึงควรมีชื่อวิทยาศาสตร์กำกับด้วยเสมอ การค้นหาชื่อทางวิทยาศาสตร์ อาจเทียบจากลักษณะในตำราทางอนุกรมวิธาน (taxonomy) สอบถามผู้รู้ หรือเทียบกับคู่มือที่เกี่ยวข้อง เช่น ชื่อทางวิทยาศาสตร์ของพืช ส่วนใหญ่จะมีชื่อปรากฏในหนังสือชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย เป็นต้น
- 3) ร่างภาพให้มีขนาดและมาตราส่วนที่ถูกต้อง การร่างภาพ (sketching) มีความจำเป็นอย่างมาก เพราะช่วยให้ผู้วาดสามารถนำภาพไปตรวจสอบความถูกต้องกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อแก้ไข ก่อนที่จะวาดลงกระดาษที่จะใช้จริง นอกจากนั้นภาพร่าง ยังใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงสำคัญ ที่อาจนำกลับมาทบทวนได้ภายหลัง นักวาดภาพควรเก็บภาพร่างไว้อย่างดี เพราะเป็นบันทึกที่สำคัญ มีรายละเอียดข้อมูลทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่วาด การร่างภาพเริ่มจากการวัดขนาดส่วนต่างๆ ของตัวอย่าง และกำหนดมาตราส่วนให้เหมาะสม กับกระดาษ กำหนดองค์ประกอบในภาพ
- 4) เพิ่มเติมรายละเอียด เช่น บันทึกสี จำนวนเส้นขน ลักษณะปลายหนาม เป็นต้น และบันทึกแสงเงาจะทำให้ภาพสมบูรณ์และเหมือนจริงมากขึ้น
- 5) ลอกภาพร่างลงบนกระดาษที่ใช้จริง วิธีการในขั้นตอนนี้จะช่วยเก็บรักษาต้นฉบับภาพร่าง

เอาไว้ใช้ในครั้งต่อไปได้ และช่วยรักษาเนื้อกระดาษภาพจริงที่มีร่องรอยดินสอร่าง และการลบ หากต้องการวาดภาพเดิมในครั้งต่อไป สามารถนำภาพร่างที่เป็นต้นฉบับมาใช้ได้อีก และสามารถเปลี่ยนเป็นเทคนิคในการวาดเป็นแบบอื่นๆ ได้

- 6) การให้แสงและเงาทำได้หลายวิธี เช่น ใช้หมึกกับปากกาคอแร้ง ปากกาเขียนแบบ ดินสอดินสอสี ผงถ่าน หรือสีน้ำ เป็นต้น การเลือกเทคนิคที่เหมาะสม ควรคำนึงจากวัตถุประสงค์ในการนำภาพไปใช้ และลักษณะของตัวอย่างที่จะวาด ในการวาดเป็นลักษณะขาวดำนั้น มีความนิยมมาตั้งแต่ยุคโบราณ เพราะง่าย ประหยัดเวลา ไม่มีข้อผิดพลาดในการผสมสี และมีความคมชัด มีความคงทนถาวรของสีมากกว่าภาพสี จืดจางได้ยากแม้ในอุณหภูมิที่สูงหรือแสงแดดจัด แต่ภาพสีก็ให้ความเหมือนจริง ชวนมองมากกว่า ดังนั้นหากจะวาดภาพสี ผู้วาดต้องแสดงสีให้ถูกต้อง และใช้ระบบการพิมพ์ที่มีประสิทธิภาพ
- 7) ตรวจสอบขั้นสุดท้าย หลังจากให้แสงเงาแล้ว ยังมีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงอีกหลายประการในขั้นตอนสุดท้าย ได้แก่ คำอธิบาย (label) เส้นและลูกศรต่างๆ (leader) การลงมาตราส่วน ลายเซ็น และการใส่กรอบ

ณรงค์ศักดิ์ สุกแก้วมณี (2558) ได้ระบุขั้นตอนการวาดภาพพฤกษศาสตร์ไว้ดังนี้

- 1) การศึกษาค้นคว้าข้อมูล ควรศึกษาพืชจากของจริงและบันทึกข้อมูลด้วยการ สเก็ตช์ถ่ายภาพ และเขียนข้อมูลระบุกำกับ บันทึกสีด้วยสีน้ำเพื่อเก็บข้อมูลของสีได้อย่างถูกต้อง
- 2) เตรียมการร่างภาพ จัดการองค์ความรู้จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูล วางแผนการร่างภาพ โดยคำนึงถึงองค์ประกอบ การจัดวางของพืชตามลักษณะธรรมชาติ เช่น มีลักษณะช่อที่ตั้งขึ้นหรือลู่ลงพื้น
- 3) การร่างภาพ ร่างภาพลงบนกระดาษโดยใช้สัดส่วนเท่าพืชของจริง
- 4) การลงเงา ลงน้ำหนักแสงเงาตามความเป็นจริง
- 5) การลอกภาพร่าง ลอกภาพจากแบบที่ร่างโดยใช้กระดาษไขหรือกระดาษลอกลาย เพื่อลอกแบบร่างลงบนกระดาษสีน้ำ วิธีการนี้จะช่วยถนอมกระดาษสำหรับลงสี และสามารถตรวจสอบความถูกต้องจากแบบที่ร่างไว้
- 6) การเรนเดอร์ คือการลงสีหรืออีกวิธีหนึ่งคือการลงน้ำหนักด้วยหมึก
- 7) การตรวจสอบขั้นตอนสุดท้าย ตรวจสอบความถูกต้องของมาตราส่วน ลงลายเซ็น การเก็บรักษา และการนำไปใช้ประโยชน์

จากข้อมูลลักษณะและขั้นตอนในการวาดภาพพฤกษศาสตร์ สามารถสรุปได้ว่า การวาดภาพพฤกษศาสตร์นั้น มีจุดประสงค์หลักเพื่อการศึกษาและถ่ายทอดลักษณะสัณฐานวิทยาของพืชเพื่อให้ภาพนั้นเป็นตัวอย่างที่ถูกต้อง เป็นตัวแทนที่บ่งบอกชนิดและลักษณะของพืชชนิดนั้นๆ จึงเน้นที่ความถูกต้องเป็นสำคัญทั้งในเรื่องของสี สัดส่วน รวมถึงท่าทางตามธรรมชาติของพืชชนิดนั้นด้วย

1.3 ความแตกต่างระหว่างการวาดภาพพฤกษศาสตร์ในทางวิทยาศาสตร์และศิลปะ

พันธุศักดิ์ จักกะพาก ศิลปินวาดภาพเหมือนจริงทางพฤกษศาสตร์ กล่าวถึงเทคนิควิธีการในการสร้างสรรค์ผลงานโดยเน้นการถ่ายทอดอย่างที่เราเห็น และวาดภาพโดยศึกษาจากของจริงในแสงธรรมชาติ เพราะสีจากธรรมชาติเกิดจากแสงธรรมชาติ สีของธรรมชาติจะมีสีต่างๆ ที่ผสมกันจนดูมีชีวิต ซึ่งมีความแตกต่างกับวัตถุที่เป็นพลาสติกหรือวัสดุอื่นๆ โดยพันธุศักดิ์ จักกะพาก นิยมวาดภาพจากแบบของจริง ไม่ว่าจะวาดจากภาพถ่ายเนื้องอกไม้และพืชที่เห็นจากของจริง จะเห็นมวนน้ำหนักที่ชัดเจนและละเอียดกว่าที่เห็นจากภาพถ่าย และถ่ายทอดทุกรายละเอียดของพืชลงในรูปแบบภาพวาดสีน้ำ แม้กระทั่งรอยตำหนิ เช่น ความเหี่ยวของพืช ร่องรอยการถูกแมลงกัด ซึ่งในทางการวาดทางวิทยาศาสตร์จะไม่วาดตำหนิเหล่านี้ลงไป เนื่องจากภาพวาดนั้นต้องนำไปเป็นตัวอย่างเพื่อการศึกษาทางพฤกษศาสตร์เป็นสำคัญ แต่ในทางศิลปะตำหนิเหล่านี้ถือเป็นความงามตามธรรมชาติ เป็นสัจธรรม และยังให้ความสำคัญกับการจัดองค์ประกอบให้สวยงามลงตัว

นอกจากนี้ ลลิตา โรจนกร ได้กล่าวว่าการวาดภาพพฤกษศาสตร์ที่นำไปใช้ประโยชน์ทางวิทยาศาสตร์นั้น ต้องวาดพืชเพียงชนิดเดียวในหนึ่งภาพ และมีการจัดวางภาพเพื่อแสดงรายละเอียดของพืชชนิดนั้นได้ครบทุกส่วน มีรูปแบบการวาดที่เป็นระบบระเบียบ เช่น การวาดพืชโดยแยกออกเป็นส่วนๆ ทั้งดอก ใบ หัว เกสร ราก และเมล็ด การวาดแบบ metaphor คือการวาดภาพพืชเพื่อศึกษาการเจริญเติบโตเป็นระยะๆ หรือ การวาดตั้งแต่ส่วนของรากจนถึงส่วนยอดโดยไม่ตัดออกขนาดเท่ากับของจริง หรือเขียนมาตราส่วนย่อไว้ โดยสามารถแยกประเภทและลักษณะการวาดภาพพฤกษศาสตร์ ได้ดังนี้

- 1.) ภาพเหมือนทางพฤกษศาสตร์ (Botanical Illustration) จุดมุ่งหมายเพื่อนำมาใช้ทางวิชาการ ผลงานเน้นบ่งบอกชัดเจนถึงชนิดของพืชพรรณ ให้ความสำคัญกับสัดส่วนที่ถูกต้องเป็นหลัก ใช้การสังเกตพินิจพิเคราะห์และมีความสวยงาม พบเห็นทั่วไปตามพจนานุกรม หนังสือวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

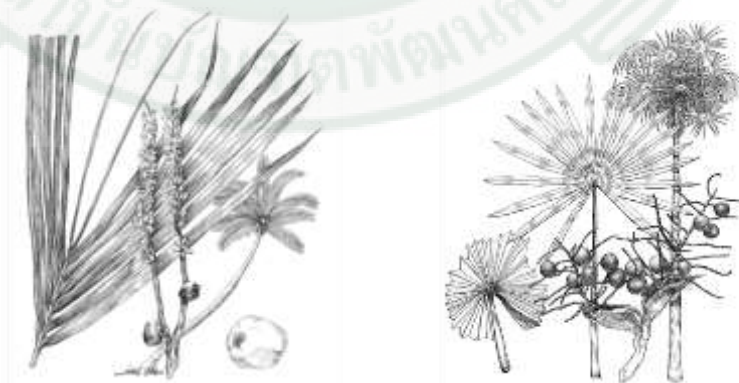

Image credit: Francesca Anderson

ที่มา <https://www.francescaanderson.com/gallery.html>

Cydonia oblonga (Quince) By Franz Eugen Kehler, Kehler's Medizinal-Pfla

ที่มา : <https://www.botanicalartandartists.com/why-botany-matters-to-artists.html>

- 2.) ภาพวาดพฤกษศาสตร์ (Botanical Painting) เน้นความสำคัญของความสวยงามมาก่อน แต่ยังคงมีการสังเกตพิจารณาลักษณะของพืชอย่างถี่ถ้วน และยังคงเน้นสัดส่วนที่ถูกต้องตามความเป็นจริงเช่นเดียวกัน

Image credit: Ingrid Finnan

ที่มา : <https://shirleysherwood.com/~866>

- 3.) ภาพวาดทางธรรมชาติ (Nature Painting หรือ Flowers Painting) เป็นภาพวาดที่ศิลปินคำนึงถึงความสวยงามเป็นหลัก ใช้ความสุนทรีย์ทางอารมณ์และจินตนาการสร้างงานเป็นหลักสำคัญ โดยไม่เน้นการสังเกตพินิจพิเคราะห์และสัดส่วนที่ถูกต้อง เช่น ภาพวาดดอกไม้ใน

แจกัน สีเส้นการวาดภาพ อารมณ์ของศิลปินจะมาก่อนความถูกต้องว่าพืชที่วาดเป็นชนิดไหน การสังเกตรายละเอียดจะไม่แม่นยำเสมอไป

ที่มา : <https://mymodernmet.com/famous-flower-paintings/>

จากข้อมูลที่ได้ศึกษาดังกล่าว จึงจะเห็นได้ว่าการวาดภาพพืชพรรณดอกไม้ไม้นั้น มีความแตกต่างกันในแง่วัตถุประสงค์ของการนำเสนอว่าจะสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อประโยชน์ทางวิทยาศาสตร์ซึ่งจะนำภาพพืชนั้นไปเป็นตัวอย่างเพื่อการศึกษาลักษณะพืช หรือเพื่อนำเสนอความงามตามธรรมชาติของพืชพรรณ ซึ่งต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับการจัดวางองค์ประกอบเพื่อให้เกิดความงามตามแบบศิลปะ และยังคงสามารถคงลักษณะของพืชตามความจริงได้

2. หลักแนวคิดจากหลักความงามและการรับรู้ความงามทางศิลปะ

2.1 การจัดองค์ประกอบให้มีเอกภาพ

การจัดองค์ประกอบทางศิลปะ เป็นหลักสำคัญสำหรับผู้สร้างสรรค์ เนื่องจากผลงานศิลปะมีคุณค่าอยู่ 2 ประการ คือ คุณค่าทางด้านรูปทรง และคุณค่าทางด้านเนื้อหาเรื่องราว คุณค่าทางด้านรูปทรงเกิดจากการนำองค์ประกอบต่างๆ มาจัดเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดความงาม อีกคุณค่าหนึ่งของงานศิลปะ คือคุณค่าทางด้านเนื้อหาเรื่องราวหรือสาระของผลงาน ที่ศิลปินผู้สร้างสรรค์ต้องการที่จะแสดงออกมาให้ผู้ชมได้สัมผัสรับรู้ โดยอาศัยการนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวผ่านรูปลักษณะที่เกิดจากการจัดองค์ประกอบทางศิลปะ หากองค์ประกอบที่จัดขึ้นขาดความสัมพันธ์กลมกลืนกันกับเนื้อหาเรื่องราวที่นำเสนอ งานศิลปะนั้นอาจจะขาดคุณค่าทางความงามไปได้ ดังนั้นงานศิลปะที่ดีควรมีแนวเรื่องและรูปทรงซึ่งเป็นองค์ประกอบของงานจะต้องประสานเข้ากันอย่างมีเอกภาพ

เอกภาพ คือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความกลมกลืน ความเข้ากันได้ เกิดจากความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของส่วนต่างๆ ในทางศิลปะ เอกภาพ หมายถึงการประสานหรือการจัดระเบียบของส่วนต่างๆ ให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขึ้น เพื่อผลรวมที่ไม่อาจแบ่งแยกได้

การสร้างงานศิลปะคือการสร้างเอกภาพขึ้นมาจากความสับสนยุ่งเหยิง จัดระเบียบและดุลยภาพให้แก่สิ่งที่ขัดแย้งกันเพื่อให้รวมตัวกันได้ ศิลปินมีหน้าที่รวบรวมและจัดสรรองค์ประกอบต่างๆ ทั้งที่เป็นรูปและนาม ซึ่งมีความขัดแย้งกันโดยธรรมชาติให้มีเอกภาพขึ้นมา (ชะลูด นิมเสมอ, 2553)

2.2 การรับรู้ความงามทางศิลปะ

ความงามเป็นเรื่องของคุณค่า (Value) ทางสุนทรียะ ต่างจากคุณค่าที่เป็นเรื่องราคาหรือเศรษฐกิจคุณค่าของความงามใกล้เคียงกับคุณค่าทางศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความดี ความงามให้ความยินดี ให้ความพอใจได้ทันทีโดยไม่มีเหตุผล เกิดขึ้นโดยไม่มีการบังคับ เป็นความสุขที่ได้จากการมองเห็นมีความเกี่ยวข้องกับอารมณ์ของคน เมื่อพูดถึงงานศิลปะหรือวัตถุชิ้นหนึ่งว่ามีความงาม จึงหมายถึงงานศิลปะหรือวัตถุชิ้นนั้น ให้ความสุข ทำให้เกิดอารมณ์สุนทรีย์และความพึงพอใจแก่ผู้ชม ซึ่งพอจะกล่าวได้ว่า ความงาม คือ ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่ปลุกความพอใจระดับลึกที่อยู่ภายในตัวบุคคล (ชะลูด นิมเสมอ, 2553)

ความงามเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของงานศิลปะ งานศิลปะที่ดีจะให้ความพอใจแก่ผู้ชมในขั้นแรก และจะให้ความสะเทือนใจยิ่งขึ้นด้วยอารมณ์ทางสุนทรียภาพของศิลปะในขั้นต่อไป อาจกล่าวได้ว่างานศิลปะที่ดีจะให้ความพอใจจากการประสานสัมพันธ์กันในรูปทรงเป็นประการแรก ถ้าปราศจากคุณสมบัติในข้อนี้แล้วก็เท่ากับเป็นการปิดกั้นการรับรู้ความงามตั้งแต่ต้น ผู้ชมไม่สามารถที่จะค้นหาความหมายในงานศิลปะนั้นได้ บางตำราแยกความงามในงานศิลปะออกเป็น 2 ประเภท คือความงามทางกายภาพ (Physical Beauty) ซึ่งได้แก่ความงามของรูปทรงที่กำหนดเรื่องราว หรือที่เกิดจากการประสานประกอบกันของทัศนธาตุ และความงามทางใจ (Moral Beauty) ได้แก่ ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่แสดงออก ในงานศิลปะชิ้นหนึ่งๆ จึงมีความงามทั้งสองประเภทรวมอยู่ แต่จะเน้นหนักไปทางความงามด้านไหนขึ้นอยู่กับประเภทของงานและเจตนาของผู้สร้างสรรค์ (Lionello Venturi, 1956 อ้างถึงใน ชะลูด นิมเสมอ, 2553, หน้า 13)

3. อิทธิพลทางเนื้อหาและรูปแบบ

โครงการงานสร้างสรรค์ “การถ่ายทอดความงามของพืชพรรณผ่านจิตรกรรมสีน้ำ” เกิดจากผู้วิจัยมีความสนใจในการวาดภาพพืชพรรณตามธรรมชาติ และมีความประทับใจ เห็นถึงความงามที่มีอยู่ในพืชพรรณดอกไม้ต่างๆ ซึ่งความงามนั้นเป็นความจริง มีอยู่จริงบนลักษณะตามธรรมชาติของพืช ในรายละเอียดเพียงเล็กน้อยๆ ล้วนมีความงามในแบบเฉพาะของพืชแต่ละชนิด ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษารูปแบบผลงานของศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ อันมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการถ่ายทอด

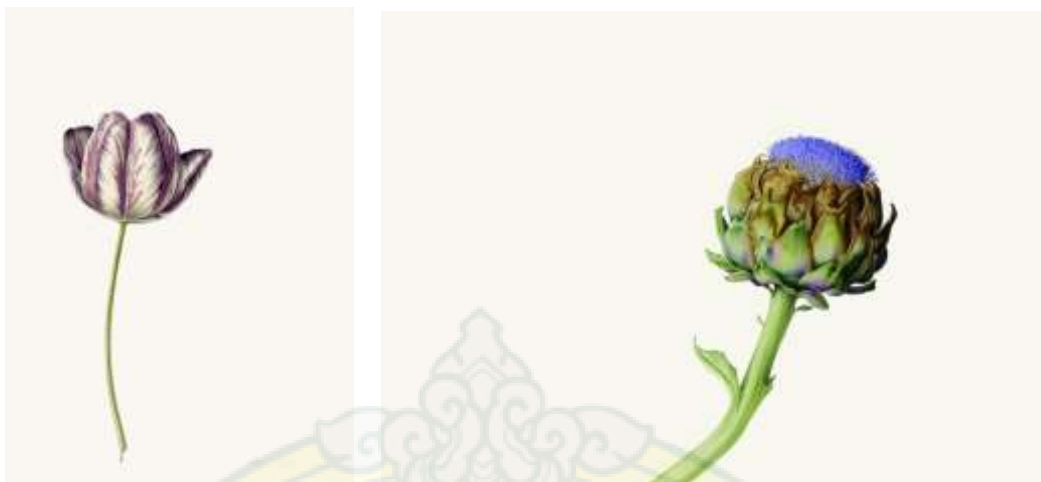
ความงามและความประทับใจในพืชพรรณและดอกไม้ โดยศึกษาผลงานของทั้งศิลปินด้านการภาพวาดพฤกษศาสตร์ และทางด้านงานจิตรกรรม ทั้งศิลปินไทยและต่างประเทศ ผลงานของศิลปินที่ผู้วิจัยได้ศึกษา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

Ferdinand Lucas Bauer เป็นนักวาดภาพประกอบพฤกษศาสตร์ชาวออสเตรียที่เดินทางมาอาศัยที่ออสเตรเลีย บิดาเป็นจิตรกรในราชสำนัก ถูกดูแลโดยแพทย์และนักพฤกษศาสตร์จึงทำให้เขากลายเป็นผู้ที่มีความรู้ที่เกี่ยวกับพืชและธรรมชาติ ในช่วงอายุเพียง 15 ปี เขาเริ่มมีส่วนร่วมในภาพวาดพฤกษศาสตร์ในรายการของ Boccius ต่อมาถูกส่งไปยังกรุงเวียนนาเพื่อทำงานร่วมกับนักพฤกษศาสตร์ที่มีชื่อเสียงและผู้อำนวยการสวนพฤกษศาสตร์พระราชวังเชินบรุนน์ และได้เรียนรู้ระบบอนุกรมวิธาน สาขาวิชากล้องจุลทรรศน์และเรียนวิชาวาดภาพภูมิทัศน์ ในช่วงกลางปี ค.ศ. 1786 ได้เดินทางไปทัศนศึกษาที่ประเทศกรีซและเอเชียไมเนอร์ในฐานะศิลปิน โดยใช้เวลาประมาณ 1 ปี เขาสำรวจและวาดภาพบันทึกพืช สัตว์ นก และภูมิทัศน์มากกว่า 1,500 ภาพ ซึ่งผลงานชุดนี้ถือเป็นผลงานพฤกษศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดเท่าที่เคยมีมา ต่อมาได้รับเลือกให้เป็นหนึ่งในทีมนักวิทยาศาสตร์เพื่อเดินทางไปออสเตรเลียในฐานะนักวาดภาพพฤกษศาสตร์ ทำงานวาดภาพพฤกษศาสตร์และสัตววิทยา ผลงานที่มีคุณภาพสูงได้รับยอมรับจากนักวิทยาศาสตร์และคนทั่วไป

ตัวอย่างของผลงานของ Ferdinand Lucas Bauer

Rory McEwen เป็นนักวาดภาพพฤกษศาสตร์ชาวอังกฤษ เริ่มวาดภาพดอกไม้เมื่ออายุเพียงแปดขวบ มีความสามารถทั้งในเรื่องของดนตรีและศิลปะ ได้ศึกษาและเรียนรู้การวาดภาพพฤกษศาสตร์อย่างจริงจังในปี ค.ศ.1970 -1980 ผลงานมีความโดดเด่นในด้านการผสมผสานความแม่นยำทางพฤกษศาสตร์ และความงามทางศิลปะอย่างชัดเจน ผลงานของ Rory McEwen มีความเป็นศิลปะอย่างเห็นได้ชัดด้วยทักษะในการวาดภาพที่ยอดเยี่ยม ในปี ค.ศ. 1970 เขามีการแสดงผลงานศิลปะ “True Facts from Nature” ในลอนดอนซึ่งสร้างความสนใจอย่างกว้างขวางในระดับนานาชาติ และนิทรรศการชุดนี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาศิลปะทางพฤกษศาสตร์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าผลงานของเขามีอิทธิพลที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในการพัฒนาศิลปะพฤกษศาสตร์ร่วมสมัยทั่วโลก

ตัวอย่างของผลงานของ Rory McEwen

Helen Allen เป็นศิลปินนักวาดภาพพฤกษศาสตร์ชาวอังกฤษ ที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติ โดยมีประสบการณ์นานหลายปีในการสอนวาดภาพพฤกษศาสตร์และภาพประกอบที่เกี่ยวข้องกับพืช ในปี ค.ศ. 2014 – 2018 ได้เป็นผู้อำนวยการหลักสูตรอนุปริญญาสาขาภาพและจิตรกรรมทางพฤกษศาสตร์ของ Chelsea School of Botanical Art ซึ่งตั้งอยู่ในสวนฟิสิกส์ของเมืองเชลซี มีสตูดิโอที่ชื่อว่า GreenHouse in Ham เพื่อวาดภาพและเปิดสอนศิลปะพฤกษศาสตร์ นอกจากนี้ยังได้เดินทางไปยังที่ต่างๆ เพื่อสอนการวาดภาพพฤกษศาสตร์และได้รับเกียรติให้เป็นหนึ่งในกรรมการตัดสินการแข่งขันการวาดภาพพฤกษศาสตร์ The Royal Horticultural Society (RHS) และยังมีผลงานการเขียนหนังสือที่รวบรวมผลงานการวาดภาพตีพิมพ์ออกมาจำนวนมาก

ตัวอย่างผลงานของ Helen Allen

MARIKO AIKAWA ศิลปินประเทศญี่ปุ่น เคยทำงานที่สถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐเคนยา กรุงโตเกียว ในตำแหน่งล่าม และหันมาวาดภาพประกอบทางพฤกษศาสตร์ในปี พ.ศ. 2547 เข้าร่วมเป็นสมาชิกของ Society of Botanical Artists (SBA) ในปี พ.ศ. 2552 และตั้งแต่นั้นมาก็มีการจัดแสดงนิทรรศการของ SBA เรื่อยมา ทั้งในญี่ปุ่นและออสเตรเลีย แต่เดิมศิลปินมีความชื่นชอบการวาดรูปพืชพื้นเมืองของญี่ปุ่น ในปัจจุบันศิลปินมีความสนใจและหันมาวาดภาพพืชตระกูล ทิลแลนเซีย อย่างมาก เนื่องจากลักษณะที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวด้วย

รูปทรง ขนาด สี ศิลปินสร้างสวนและโรงเรือนเพื่อปลูกและขยายพันธุ์แลนเซียในบริเวณบ้านของตน จึงสามารถใช้พืชเหล่านี้เป็นแบบและข้อมูลในการวาดภาพ และกำลังรวบรวมผลงานเพื่อจัดแสดงนิทรรศการภาพถ่ายทิวทัศน์แลนเซีย

ตัวอย่างผลงานของ MARIKO AIKAWA

พันธุ์ศักดิ์ จักกะพาก ศิลปินสีน้ำจากการเขียนภาพพืชและดอกไม้ หรือ งานศิลปะพฤกษศาสตร์ (botanical art) เป็นพฤกษศาสตร์ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักมากที่สุดในประเทศไทย ด้วยผลงานการสร้างสรรค์ศิลปะด้านจิตรกรรมที่มีความประณีตละเอียดบวกกับฝีมือที่เป็นเยี่ยม อันเกิดจากประสบการณ์ที่วาดภาพพฤกษศาสตร์มายาวนานเกือบ 30 ปี ศิลปินมีธรรมชาติเป็นแรงบันดาลใจและต้นแบบในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ โดยผลงานโดดเด่นในเรื่องของการเก็บรายละเอียดของพืชที่วาดอย่างประณีตและงดงาม ภาพพืชพรรณต่างๆ ที่สร้างสรรค์ขึ้น ศิลปินสามารถจดจำรายละเอียดทุกอย่างของพืชนั้นได้เป็นอย่างดี โดยใช้การพินิจพิจารณาด้วยตาตนเองและศึกษาจากพืชจริงก่อนส่วนใหญ่วาดและถ่ายทอดจากการมองเห็นแบบพืชจริง ภายใต้แสงธรรมชาติ เนื่องจากต้องการให้สีไม่ผิดเพี้ยนและมีความเป็นธรรมชาติมากที่สุด มีเพียงบางส่วนที่ใช้การถ่ายภาพเข้ามาช่วยเพื่อเก็บข้อมูลสำรองไว้ เมื่อในกรณีที่วาดไม่ทันพืชนั้นอาจเหี่ยวก่อน หรือสถานการณ์ จากการวาดภาพนอกสถานที่ไม่อำนวย เช่น สภาพอากาศ แสงที่เปลี่ยนทิศ

ผลงานของพันธุ์ศักดิ์ จักกะพาก นอกจากจะมีความโดดเด่นในเรื่องฝีมือในการใช้สีน้ำและการเก็บรายละเอียดอย่างประณีตของผลงานแล้ว ศิลปินยังได้มีการจัดองค์ประกอบของภาพได้อย่างสวยงามลงตัว ด้วยการจัดให้พืชหลากหลายชนิดเข้ามาจัดวางอยู่ในภาพเดียวกัน ด้วยความสามารถจากประสบการณ์และความเป็นตัวตนของตัวเอง นอกจากความงามของพืชพรรณและการจัดองค์ประกอบที่ศิลปินใช้เป็นหลักสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานแล้ว ศิลปินยังคงให้ความสำคัญกับหลักทางพฤกษศาสตร์ คือวาดไม่ให้พืชผิดเพี้ยนจากความเป็นจริงที่เห็น ดังเช่นตัวอย่างรูปภาพที่ศิลปินสร้างสรรค์

ตัวอย่างผลงานของศิลปิน พันธุ์ศักดิ์ จักกะพาก

ศันสนีย์ ตีกระจำจ นักวาดภาพพฤกษศาสตร์ผู้ได้รับรางวัลระดับนานาชาติมาหลายรางวัล ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะเป็นนักวาดภาพพฤกษศาสตร์มืออาชีพ บวกกับด้วยความชื่นชอบและหลงใหลในพืชพรรณมาตั้งแต่เด็ก และมีพื้นฐานการเรียนทางด้านศิลปะมา จึงทำให้ก้าวเข้าสู่เส้นทางการเป็นศิลปินนักวาดภาพพฤกษศาสตร์อย่างจริงจัง เริ่มต้นด้วยการฝึกฝนด้วยตนเองและหาข้อมูล วิจารณ์วาดที่ถูกต้องตามแบบสากล และจากนั้นได้ส่งผลงานภาพพฤกษศาสตร์เข้าประกวดระดับนานาชาติ ในงาน Focus on Nature ที่นิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา กับ Margaret Flockton

Awards ที่ออสเตรเลีย เป็นจุดเริ่มต้นให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และได้รับรางวัลเหรียญทองคือ The Royal Horticultural Society (RHS) ที่อังกฤษ และ The Royal Botanic Garden Edinburgh (RBGE) ที่สกอตแลนด์ ในปี 2016 ซึ่งเป็นการประกวดมีการแข่งขันสูง นักวาดภาพพฤกษศาสตร์จากทั่วโลกต่างมารวมตัวกันเพื่อแข่งขันในรายการนี้ ดังนั้น การได้เหรียญทองคือการได้รับการยอมรับและได้เป็นที่รู้จักในหมู่นักวาดภาพพฤกษศาสตร์ทั่วโลก

ในส่วนของการทำงานด้านการวาดภาพ ศิลปินมักนำพืชที่พบเห็นได้ทั่วไป หรือมีอยู่ใกล้ตัว และคุ้นเคย สามารถหยิบจับขึ้นมาดูลักษณะของพืชได้ เพราะต้องใช้เวลาในการศึกษาลักษณะทางกายภาพอย่างละเอียดถี่ถ้วน และนิยมนวาดพืชที่อยู่ในวงศ์ (Family) เดียวกันแต่ต่างชนิด เพื่อสร้างสรรค์ผลงานออกมาเป็นชุด นอกจากนี้ศิลปินยังศึกษาไปถึงข้อมูลอื่นๆ เช่น แหล่งกำเนิดของพืช อีกเรื่องที่ศิลปินให้ความสำคัญอย่างมาก คือความถูกต้องตามหลักพฤกษศาสตร์ การจัดส่วนประกอบให้ครบถ้วนภายในหน้ากระดาษ หากไม่แน่ใจในลักษณะของพืชศิลปินจะขอคำปรึกษาแนะนำจากนักพฤกษศาสตร์ เพื่อให้ช่วยตรวจลักษณะและโครงสร้างพืช เพราะต้องการให้ผลงานนั้นสามารถนำไปใช้อ้างอิงในการศึกษาทางพฤกษศาสตร์ได้ ทั้งหมดจึงเป็นข้อมูลที่สำคัญและควรถูกต้องที่สุดสำหรับการวาดภาพพฤกษศาสตร์

ตัวอย่างผลงานของศิลปิน คັນสนีย์ ตีกระจำง

ไพรวลัย ดาเกลี้ยง เป็นจิตรกรที่มีชื่อเสียงในการเขียนภาพแนวเหมือนจริง โดยผลงานส่วนใหญ่ใช้เทคนิคสีอะคริลิกในถ่ายทอดผลงานที่เหมือนจริงอย่างน่าอัศจรรย์ ปัจจุบันเป็นอาจารย์ภาควิชาประยุกต์ศิลปศึกษา คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลงานของไพรวลัย ดาเกลี้ยงโดดเด่นในเรื่องของเทคนิคในการเขียนภาพโดยถ่ายทอดความเหมือนจริงตามธรรมชาติที่มองเห็นได้อย่างสวยงามและลงตัวด้วยสีเส้นของดอกไม้ประกอบเข้ากับบรรยากาศที่นุ่มนวล เรื่องราวที่ศิลปินนำมาถ่ายทอดได้รับแรงบันดาลใจมาจากสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ผลงานที่ผู้วิจัยศึกษาเป็นตัวอย่างได้แก่ผลงานที่ศิลปินถ่ายทอดความงามของดอกไม้ในบรรยากาศและสถานที่ที่ต่างกันออกไป

ตัวอย่างผลงานของศิลปิน ไพรวลัย ดาเกลี้ยง

จากการศึกษาผลงานของศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงานเกี่ยวกับการวาดภาพโดยถ่ายทอดเรื่องราวความงามของดอกไม้และพืชพรรณ ทั้งทางด้านภาพพฤกษศาสตร์และภาพทางจิตรกรรมแบบเหมือนจริง ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การวาดภาพเพื่อถ่ายทอดความงามของดอกไม้และพืชนั้น ต้องอาศัยความงามอันมีอยู่ในตัวพืชพรรณนั้น บวกกับความสามารถทางศิลปะในการสร้างสรรค์ รวมถึงความรู้ในการจัดองค์ประกอบให้มีความสวยงามด้วย

บทที่ 3

กระบวนการและวิธีการสร้างสรรค์

ผู้วิจัยมีความประสงค์นำเสนอกระบวนการและขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในโครงการ “การถ่ายทอดความงามของพืชพรรณผ่านจิตรกรรมสีน้ำ” โดยมีการนำเสนอเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล
 - 1.1 การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการในการสร้างสรรค์
 - 1.2 การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาที่ใช้ในการสร้างสรรค์
2. ขั้นตอนการสร้างสรรค์
 - 2.1 การเตรียมอุปกรณ์
 - 2.1 การร่างภาพ
 - 2.2 การลงสี

1. ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล

1.1 การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการในการสร้างสรรค์

ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลวิธีการสร้างสรรค์ใน 2 ส่วน ได้แก่

1.) หลักการวาดภาพพฤกษศาสตร์ ได้ศึกษาในส่วนของขั้นตอน วิธีการ การแสดงลักษณะของพืชที่จำเป็น เนื่องจากการวาดภาพทางพฤกษศาสตร์นั้น จะเน้นแสดงรายละเอียดและลักษณะของพืชที่ถูกต้อง ชัดเจน มีสัดส่วนตามความเป็นจริง ความงามที่พบในงานศิลปะประเภทภาพวาดทางพฤกษศาสตร์นั้น จึงเน้นที่ความถูกต้องและชัดเจนในลักษณะของพืชเป็นหลัก ไม่เน้นเรื่องการจัดองค์ประกอบ ไม่ตัดแปลงสีเพื่อให้เกิดความกลมกลืน และไม่แสดงลักษณะที่ไม่เกี่ยวข้อง เช่น รอยแมลงกัด ใบเหี่ยว กลีบดอกที่หลุด เป็นต้น

2.) ศึกษาในส่วนของแนวทางด้านศิลปะ ได้แก่ การจัดองค์ประกอบศิลป์ให้มีความลงตัวระหว่างรูปทรงและพื้นที่ว่างให้เกิดจังหวะที่เหมาะสม การใช้สีให้มีความกลมกลืนของแต่ละรูปทรงโดยยังคงสีตามธรรมชาติของพืช รวมถึงการแสดงออกให้เห็นถึงความงามตามธรรมชาติของพืชพรรณที่วาดด้วย ยังคงแสดงลักษณะของพืชที่ชัดเจนตามหลักการวาดภาพพฤกษศาสตร์ ร่วมกับแสดงร่องรอยที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ซึ่งถือว่าเป็นร่องรอยของความงามที่เกิดขึ้นจริง

1.2 การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาที่ใช้ในการสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพืชพรรณที่นำมาเป็นแบบในการวาดภาพ เพื่อนำเสนอในลักษณะความงามของพืชนั้น ด้วยการศึกษาลักษณะทางกายภาพและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพืช จากการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ตและจากการดูพืชของจริงประกอบกัน ทำการร่างภาพลักษณะของพืชไว้บางส่วนเพื่อเป็นข้อมูล และบันทึกภาพถ่ายไว้ หาข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต เพื่อศึกษาข้อมูลลักษณะทางกายภาพ และข้อมูลทางพฤกษศาสตร์อื่นๆ ประกอบด้วย เช่น ลักษณะเฉพาะ จำนวนกลีบ จำนวนเกสร แหล่งกำเนิด ประโยชน์และโทษ เพื่อเป็นข้อมูลเสริมในการสร้างสรรค์ผลงานให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด

2. ขั้นตอนการสร้างสรรค์

2.1 การเตรียมอุปกรณ์

อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน มีดังนี้ กระจกสีน้ำแบบเรียบ กระจกวาดเขียน สำหรับร่างภาพ ดินสอกด ยางลบ พู่กันสีน้ำขนาดต่างๆ สีน้ำ กระจกานวาดเขียน จานสี กระจกาไข และอุปกรณ์อื่นๆ อุปกรณ์สำคัญที่ผู้วิจัยเน้นคือ กระจกในการลงสีน้ำซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้กระจกสีน้ำแบบเรียบที่มีความหนา 600 แกรม (gsm) เนื่องจากต้องการวาดแบบที่มีเก็บรายละเอียดของพืชพรรณดอกไม้ให้ได้มากที่สุด เพื่อแสดงให้เห็นถึงความงามในรายละเอียดและลักษณะของพืช จึงต้องมีการระบายสีน้ำซ้ำหลายชั้น หากใช้กระจกที่มีความหนาไม่มากพอ อาจเกิดความเสียหายและเป็นอุปสรรคแก่การทำงานได้ เช่น กระจกเกิดการฟองตัว สีที่ลงในชั้นล่างหลุดเมื่อมีการระบายทับอันเกิดจากกระจกดูดซับสีได้ไม่ดีพอ หรืออาจเกิดการลอกจนกระจกเป็นขุย

อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงาน

2.2 การร่างภาพ

ขั้นตอนการร่างภาพ มีดังต่อไปนี้

2.2.1 ร่างภาพพืชพรรณดอกไม้ลงบนกระดาษวาดเขียน (100 ปอนด์) โดยเก็บรายละเอียด ให้ชัดเจน จัดวางสัดส่วนให้เหมาะสมสวยงามและสอดคล้องกับความจริง ลงแสงเงาพอสมควร จัด องค์ประกอบให้ลงตัวสวยงาม ภาพที่ร่างลงบนกระดาษวาดเขียนนี้เพื่อใช้เป็นต้นแบบ ในการวาดลงบนกระดาษสีน้ำในขั้นตอนต่อไป และเพื่อเก็บแบบไว้ดูรายละเอียด รวมถึงยังสามารถนำไปทำซ้ำใหม่ได้ในกรณีที่เกิดความผิดพลาด หรือต้องการวาดพืชชนิดเดิมอีก

2.2.2 ลอกลายจากภาพต้นแบบโดยใช้กระดาษไขทับลงบนแบบที่ร่างไว้ โดยลอกเฉพาะ เส้นของรูปทรง รวมถึงรายละเอียด แต่ไม่ลอกแสงเงา จะได้ภาพจากแบบที่ลอกออกมาอยู่บนกระดาษไข ในงานสร้างสรรค์นี้ผู้วิจัยได้วาดภาพพืชหลายชนิดลงบนภาพเดียวกัน จึงทำการลอกลายโดยแยกพืชแต่ละชนิดออกจากกัน เพื่อความสะดวกในการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบตามสมควรในขั้นตอนการลอกลงบนกระดาษสีน้ำ ขั้นตอนการลอกลายนี้จะช่วยลดความผิดพลาดในการร่างลงบนกระดาษสีน้ำ และยังสามารถเก็บแบบที่ลอกลายไว้ไปปรับประยุกต์ใช้ร่วมกับงานชิ้นอื่นๆ หรือประกอบกับการวาดพืชชนิดอื่นได้อีกต่อไป

การลอกลายลงบนกระดาษ โดยแยกส่วนเพื่อนำมาประกอบกัน

2.2.3 นำแบบที่ลอกลายลงบนกระดาษ มาลอกลงบนกระดาษสีน้ำ อีกครั้งหนึ่ง โดยการ เขียนซ้ำด้านหลังของแบบบนกระดาษด้วยดินสอกด 2B และพลิกกลับมาด้านหน้า ปกติ วางแบบลงบนกระดาษสีน้ำ ตำแหน่งให้ตรงตามต้องการโดยอ้างอิงจากแบบร่าง ติดเทปกาวกันการเลื่อนหลุด และเขียนซ้ำด้วยดินสอกดอีกครั้ง จะเกิดลายตามแบบปรากฏ บางๆ บนกระดาษสีน้ำ ที่ต้องทำเช่นนี้ เนื่องจากป้องกันข้อผิดพลาดในการร่างลงบนกระดาษสีน้ำ ไม่ทำให้เกิดการบอบซ้ำของกระดาษหากต้องมีการลบแก้ไข รวมถึงสามารถแก้ไขตำแหน่งการจัดวางหรือการลดเพิ่มรูปทรงตามในแบบได้อีกด้วย

2.3 การลงสี ขั้นตอนในการลงสี มีดังต่อไปนี้

2.3.1 ผู้วิจัยทำการเทียบสีกับพืชของจริงก่อน เพื่อให้ได้สีที่มีความถูกต้องมีความใกล้เคียงกับแบบของจริงมากที่สุด โดยทดลองผสมสีและระบายลงบนกระดาษเปล่า แล้วจึงนำพืชของจริงมาวางเปรียบเทียบกับสีที่ผสมได้

2.3.2 ลงสีน้ำบางๆ ในชั้นแรก โดยเริ่มจากสีที่มีน้ำหนักอ่อน ผสมน้ำในปริมาณที่มากพอสมควรเพื่อให้ได้สีรองพื้นแบบเบาๆ ลงสีรวมของรูปทรงใดรูปทรงหนึ่งก่อน

2.3.3 เก็บรายละเอียดในส่วนของน้ำหนัก แสงเงา เพื่อให้มีมิติสวยงามขึ้น โดยสามารถตรวจสอบรายละเอียดจากภาพต้นแบบที่ร่างไว้

2.3.4 เก็บรายละเอียดในขั้นตอนสุดท้าย ในส่วนของรายละเอียดเล็กๆ ของพืช น้ำหนัก แสงเงา ดอกไม้ เช่น เส้นขน ลายจุด เป็นต้น

ภาพผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ (ขั้นที่ 1)

“พวงแสด”

ภาพผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ (ชั้นที่ 2)
“พู่เรือหงส์”

ภาพผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ (ชิ้นที่ 3)
“เข้าพรรษา”

บทที่ 4

การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

ผู้วิจัยมีความประสงค์วิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ชุด “การถ่ายทอดความงามของพืชพรรณผ่านจิตรกรรมสีน้ำ” ตามหัวข้อที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับผลงาน ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ที่มาและแรงบันดาลใจ

4.2 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

ซึ่งในโครงการวิจัยสร้างสรรค์นี้ มีผลงานสร้างสรรค์ทั้งหมด 3 ชิ้น ผลงานทั้งหมดมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความงามของพืชพรรณ โดยใช้กระบวนการวิธีการทางการวาดภาพทัศนศาสตร์มาใช้ เน้นการถ่ายทอดความงามของลักษณะพืชพรรณและการจัดวางองค์ประกอบให้สวยงาม ผู้วิจัยได้แยกประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

4.1 การวิเคราะห์ที่มาและแรงบันดาลใจ

ด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้รับแรงบันดาลใจและความประทับใจในด้านความงามตามธรรมชาติของพืชพรรณและดอกไม้ ซึ่งตามธรรมชาติแล้วพืชพรรณต่างมีความงามในตัวเองอยู่แล้ว ด้วยสีสัน รูปทรง รายละเอียด ลวดลาย และลักษณะของพืช แม้จะมีบางจุดที่ทางด้านทัศนศาสตร์มองว่าไม่สมบูรณ์ และจะไม่แสดงลักษณะนั้นออกมาในภาพวาด เช่น ใบที่เหี่ยว รอยแมลงกัด กลีบดอกที่ร่วงโรย ที่ถือว่าไม่ใช่ข้อมูลที่ต้องการทางวิทยาศาสตร์ แต่ในทางด้านศิลปะแล้ว สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบหนึ่งตามธรรมชาติของพืชพรรณ ที่มีความงามตามจริงในแบบปกติของธรรมชาติ ผู้วิจัยจึงใช้องค์ประกอบทั้งหมดที่สามารถเห็นได้ในธรรมชาติของพืชพรรณมาถ่ายทอดในผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ โดยใช้หลักการและกระบวนการบางอย่างของการวาดภาพทัศนศาสตร์

ด้านรูปแบบในการสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ปรับใช้รูปแบบวิธีการสร้างสรรค์จากการวาดภาพทัศนศาสตร์ นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม ได้แก่ การวาดภาพให้เห็นลักษณะที่แท้จริงของพืชชนิดนั้น ทั้งสี รูปทรง รายละเอียดของใบ กลีบ เกสร ลักษณะของก้าน รวมถึงแสดงให้เห็นในหลายมุมมองในภาพเดียวกัน บวกกับการจัดองค์ประกอบให้เหมาะสมสวยงามในทางศิลปะ การแสดงให้เห็นความงามของพืชตามธรรมชาติแม้จะไม่ได้สมบูรณ์แบบตามมาตรฐานทางทัศนศาสตร์ และการจัดวางตำแหน่งของรูปทรงเพื่อให้ได้จังหวะลีลาที่สวยงามสอดคล้องไปกับพื้นที่ว่าง รวมถึงการเลือกใช้พืชต่างชนิดมาประกอบเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดความกลมกลืนในด้านขนาดของรูปทรงและสี

4.2 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

ในการวิเคราะห์คุณค่าของผลงานสร้างสรรค์ ผู้วิจัยใช้ประเด็นในการวิเคราะห์หลัก 3 ประเด็นคือ องค์ประกอบทางศิลปะ คุณค่าทางด้านความงาม และ คุณค่าทางด้านข้อมูลความรู้ โดยได้แสดงการวิเคราะห์ผลงานแต่ละชิ้นดังตารางต่อไปนี้

4.2.1 องค์ประกอบทางศิลปะ

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ผลงานแต่ละชิ้นตามตารางดังต่อไปนี้

ผลงาน	องค์ประกอบทางศิลปะ
“พุเรื่อหงส์”	องค์ประกอบโดยรวมของผลงานเป็นรูปทรงอิสระตามแบบของพีชที่วาด ใช้รูปทรงตัดกับพื้นที่ว่างขาวสะอาดตามรูปแบบของการวาดภาพทัศนศาสตร์ จัดพื้นที่ว่างให้มีความสมดุลกับรูปทรง โดยแบ่งพื้นที่ว่างให้มีขนาดใหญ่และเล็กลงตามลำดับ สีโดยรวมผลงานคือ สีแดง สีเขียว ซึ่งเป็นสีคู่ตรงข้ามกัน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้พีชสีชมพูมาเป็นส่วนประกอบรอง และใช้สีเหลืองเจือในส่วนใบไม้ กลีบดอก รวมถึงสีเหลืองตามธรรมชาติของเกสรดอกพุเรื่อหงส์ ช่วยให้สีโดยรวมมีความกลมกลืนกันมากขึ้น
“เข้าพรรษา”	องค์ประกอบโดยรวมของผลงานแสดงรูปทรงตามธรรมชาติของดอกไม้และใบไม้ โดยจัดวางในลักษณะการใช้ซ้ำหน่วยของรูปทรง เพื่อสร้างความกลมกลืน รูปทรงตัดกับพื้นที่ว่างขาวสะอาดตามรูปแบบของการวาดภาพทัศนศาสตร์ ใช้โทนสีเหลืองและสีเขียวเป็นหลัก จึงทำให้มีความกลมกลืนของสีเกิดขึ้นในภาพ มีการกำหนดจุดเด่นคือรูปทรงช่อดอกไม้ที่อยู่ด้านหน้าสุด โดยเน้นน้ำหนักแสงเงาให้จุดเด่น และจุดรองคือสองช่อที่อยู่ตำแหน่งด้านข้างมีน้ำหนักที่เบาลงเพื่อให้เห็นระยะที่ไกลออกไป เป็นการเพิ่มมิติในผลงาน
“พวงแสด”	องค์ประกอบโดยรวมของผลงานเป็นรูปทรงอิสระตามแบบของพีชที่วาด ใช้รูปทรงตัดกับพื้นที่ว่างขาวสะอาดตามรูปแบบของการวาดภาพทัศนศาสตร์ จัดพื้นที่ว่างให้มีความสมดุลกับรูปทรง โดยพื้นที่ว่างสองข้างมีพื้นที่ขนาดใกล้เคียงกัน สีในผลงานคือสีส้มและสีเขียว ซึ่งถึงแม้จะเป็นสีที่ค่อนข้างแตกต่างกันแต่ไม่ถึงกับเป็นสีคู่ตรงข้าม ความกลมกลืนในผลงานชิ้นนี้จึงเกิดจากการจัดวางพื้นที่ว่างให้มีสัดส่วนที่สอดคล้องกัน และการวางตำแหน่งของรูปทรงให้อยู่ในจังหวะที่ค่อนข้างมีระเบียบ ใช้หน่วยซ้ำของรูปทรงที่มีทิศทางไปในแนวเดียวกัน ยกเว้นช่อดอกที่ต้องการให้เป็นจุดเด่น ได้จัดวางทิศทางของรูปทรงให้ต่างออกไป

4.2.2 คุณค่าทางด้านความงาม

การวิเคราะห์คุณค่าทางด้านความงาม ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลงานโดยรวมทั้ง 3 ชิ้น เนื่องจากเป็นผลงานที่มีเนื้อหาทางการแสดงออกทางความงามที่คล้ายกัน โดยความงามของผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ มีที่มาจากความงามอันเป็นความจริงตามธรรมชาติของพืชพรรณพืชแต่ละชนิดแม้จะมีความแตกต่างกันบ้างในลักษณะ สี สัน ขนาด แต่หากพิจารณาตามลักษณะทางกายภาพดังกล่าวแล้ว จะพบความงามที่ปรากฏอยู่ในพืชเหล่านั้นทั้งสิ้น อยู่ที่ผู้สร้างสรรค์ผลงานมองเห็นความงามนั้นหรือไม่ และจะนำเสนอความงามนั้นออกมาในรูปแบบใด ในส่วนของผลงานชุด “การถ่ายทอดความงามของพืชพรรณผ่านจิตรกรรมสีน้ำ” นี้ ผู้สร้างสรรค์ได้นำความงามที่พืชมีเป็นคุณสมบัติทางธรรมชาติ มาประกอบกับการจัดองค์ประกอบทางศิลปะ ปรับการจัดวางที่เห็นตามสภาพให้อยู่ในจังหวะที่เหมาะสมบนพื้นที่สะอาดตา เพื่อเน้นให้เห็นความงามนั้นเด่นชัดขึ้น

4.2.3 คุณค่าทางด้านข้อมูลความรู้

ผลงานสร้างสรรค์ทั้ง 3 ชิ้น ของผู้วิจัยนอกเหนือจากคุณค่าทางศิลปะที่แสดงถึงทักษะทางด้านจิตรกรรม การจัดวางองค์ประกอบ และความงามตามธรรมชาติที่มีอยู่ในรูปทรงและลักษณะของพืชพรรณแล้ว ในขั้นตอนกระบวนการวาดภาพผู้วิจัยได้ศึกษาและประยุกต์ใช้กระบวนการวาดภาพทางพฤกษศาสตร์มาใช้ในการสร้างสรรค์ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวบางประการเป็นเรื่องของการศึกษาข้อมูลทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการของพืชต่างๆ ทั้งชื่อสามัญ ชื่อพื้นถิ่น ชื่อวิทยาศาสตร์ รวมถึงลักษณะทางกายภาพของพืชและแหล่งกำเนิด โดยข้อมูลทางด้านความรู้ดังกล่าวผู้วิจัยได้รวบรวม ลงในตารางดังต่อไปนี้

ชนิดของพืช	พู่เรือหงส์	เข้าพรรษา	พวงแสด
ชื่ออื่น	ชুমบาห้อย พู่ระหง หางหงส์	หงส์เหิน กล้วยจะก่าหลวง กล้วยเครือคำ ข้าเจ้าคุณ วินิจ ว่านสาวหลง ขมิ้นผี หรือกระทือลิง ว่านดอกเหลือง	-
ชื่อสามัญ	Fringed hibiscus, Spider gumamela	dancing ladies ginger	Orange trumpet, Fire cracker vine
ชื่อวิทยาศาสตร์	Hibiscus schizopetalus (Dyer) Hook.f.	Globba winitii C.H. Wright	Pyrostegia venusta (Ker Gawl.) Miers.
วงศ์	MALVACEAE	Zingiberaceae	Bignoniaceae
ลักษณะ	ใบเดี่ยวทรงรีปลายแหลมมี	ต้นคล้ายกระชายหรือขมิ้น	เป็นไม้เถาเลื้อย ใบ

ชนิดของพืช	ฟูเรือหงส์	เข้าพรรษา	พวงแสด
	ตั้งทาง โคนมน ขอบใบ หยักแบบฟันเลื่อย ออก ดอกเดี่ยวที่ปลายกิ่ง ดอก ห้อย ดอกมีหลายสี แดง ส้ม ชมพู กลีบดอก 5 กลีบ ขอบกลีบหยักเว้าลึกเป็น ริ้ว ตัวกลีบโค้งงอขึ้น ด้านบน ก้านชูเกสรยาว มาก	มีเหง้าใต้ดินเติบโตเป็น กลุ่มกอ ออกดอกเป็นช่อ แทงจากยอดของลำต้น โค้งและห้อยตัวลง มีก้าน ดอกย่อยเรียงอยู่โดยรอบ ประกอบด้วยดอกจริง มี กลีบประดับที่ต่างกัน หลายรูปทรงและหลายสี เช่น ขาว เหลือง สำหรับ ดอกสีม่วงแดงค่อนข้างหา ยาก ดอกมักจะบานในช่วง เทศกาลเข้าพรรษา	ประกอบ ออกสลับ ใบ ย่อยรูปไข่ ขนาด ปลายใบ แหลม โคนใบมน ดอกออกเป็นช่อกระจุก แยกแขนงตามปลายกิ่ง ช่อละ 10-30 ดอก ดอก รูปดอกเข็ม กลีบดอกสีส้ม อมเหลือง โคนกลีบเชื่อม ติดกันเป็นหลอดยาว ปลายแยก 5 กลีบยาว ม้วนงอไปด้านหลัง
แหล่งกำเนิด	เขตร้อนของทวีปแอฟริกา	แถบทวีปเอเชีย	แถบอเมริกาใต้ บราซิล และอาเจนตินา
ประโยชน์	ด้านภูมิสถาปัตยกรรม เป็น แนวบังสายตาสีเขียวที่ แข็งแรงให้ความรู้สึก เคลื่อนไหวพลิ้วเบา แบบ สบายๆ	เป็นดอกไม้สำคัญในวัน เข้าพรรษา ใช้ในประเพณี ตัดบาตรดอกไม้ ของ จ. สระบุรี เหน้านนำมาใช้เป็น ส่วนผสมของยาสระผม สบู่ ใช้ในการรักษาอาการ คันตามผิวหนัง	ใช้ประดับเป็นชุ้มหรือรั้ว ทั่วไปในเขตร้อน ใบมี สรรพคุณแก้โรคผิวหนัง และแผลสด

จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องข้างต้นนี้ ได้นำข้อความรู้บางส่วนมาประกอบการวาดภาพ เพื่อให้ได้ลักษณะและสัดส่วนของพืชที่ถูกต้อง ทั้งนี้จึงกล่าวได้ว่าผลงานสร้างสรรค์ชุด “การถ่ายทอดความงามของพืชพรรณผ่านจิตรกรรมสีน้ำ” นอกเหนือจากคุณค่าความงามทางศิลปะแล้วยังมีข้อมูลความรู้ที่เป็นประโยชน์และสามารถนำไปอ้างอิงใช้เป็นข้อมูลทางด้านพฤกษศาสตร์ได้อีกด้วย

บทที่ 5

สรุปผลการสร้างสรรค์ อภิปรายผลการสร้างสรรค์และข้อเสนอแนะ

การสร้างสรรค์ผลงานชุด “การถ่ายทอดความงามของพืชพรรณผ่านจิตรกรรมสีน้ำ” เป็นการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่มีความหมายในแง่ความงามและในแง่ของความรู้ทางพฤกษศาสตร์แฝงอยู่ ซึ่งผู้วิจัยมีพื้นฐานทางด้านศิลปะและได้ทำการศึกษาหลักการและกระบวนการทางการวาดภาพพฤกษศาสตร์เพื่อนำมาปรับใช้กับการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้

5.1 ประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานชุด “การถ่ายทอดความงามของพืชพรรณผ่านจิตรกรรมสีน้ำ” ผู้วิจัยได้ถ่ายทอดและแสดงให้เห็นถึงความงามซึ่งคือส่วนสำคัญของงานศิลปะ ถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อคุณค่าของความงามนี้ผ่านจิตรกรรมสีน้ำ ประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างสรรค์นอกเหนือจากการได้พัฒนาทางด้านทักษะฝีมือ ยังได้ประโยชน์ทางด้านแนวคิดและความรู้สึกอันลึกซึ้งต่อความงามของพืชพรรณ ผู้สร้างสรรค์เกิดความเข้าใจในความงามทางกายภาพของพืชซึ่งเป็นสิ่งเล็กน้อยและมีตามปกติในธรรมชาติ ว่าในพืชธรรมดาๆ นั้น มีความงามในรายละเอียดมากมายซ่อนอยู่ หากไม่พินิจให้ถึงความงามนั้นจะถูกมองข้ามไป หากพินิจพิจารณาด้วยความละเอียดจะพบความงามที่เป็นความจริงอยู่ และด้วยกระบวนการทางการวาดภาพพฤกษศาสตร์ทำให้ผู้สร้างผลงานต้องค้นคว้าหาข้อมูลพืชเพื่อประกอบกับการวาดภาพ ผู้สร้างผลงานจึงได้ข้อมูลความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพืชไปด้วย

5.2 สรุป

การสร้างสรรค์ผลงานชุด “การถ่ายทอดความงามของพืชพรรณผ่านจิตรกรรมสีน้ำ” เน้นสะท้อนให้เห็นถึงความงามของพืชพรรณซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไป ในบางครั้งผู้คนมองข้ามไปไม่ได้รับรู้ถึงความงามและคุณค่าในสุนทรียะข้อนี้ และเป็นผลงานที่มีการผสมผสานระหว่างศิลปะกับวิทยาศาสตร์ทางด้านพฤกษศาสตร์แฝงอยู่ โดยในด้านรูปแบบและวิธีการสร้างสรรค์ผลงานเป็นเทคนิคทางศิลปะ ซึ่งผู้สร้างสรรค์ต้องมีทักษะด้านจิตรกรรมเหมือนจริง โดยการนำวิธีการบางประการของการวาดภาพพฤกษศาสตร์มาใช้ในผลงาน ส่งผลให้ผลงานศิลปะที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว มีลักษณะทางกายภาพตรงตามลักษณะของพืชชนิดนั้นตามความเป็นจริง และด้วยการหาข้อมูลของพืชประกอบกับการวาดภาพจึงมีความรู้และข้อมูลทางพฤกษศาสตร์แฝงอยู่

5.3 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

5.3.1 ผลงานสร้างสรรค์นี้ทำให้ตระหนักถึงคุณค่าของความงามตามธรรมชาติ เกิดความละเอียดลออในการสังเกตและพิจารณาละเอียดต่างๆ ของพืชพรรณ สะท้อนให้เห็นว่าแม้สิ่งเล็กๆ ที่อยู่ตามธรรมชาติโดยปกตินั้นก็มีความหมายและความงามอยู่ในนั้น

5.3.2 ผลงานสร้างสรรค์นี้แสดงออกในรูปแบบการเขียนภาพสีน้ำแบบเหมือนจริง สามารถให้ผู้สนใจศึกษานำไปเป็นแบบอย่างในการศึกษาผลงานจิตรกรรมสีน้ำ หรือผลงานการวาดภาพทางพฤกษศาสตร์ได้

5.3.3 ผลงานสร้างสรรค์นี้สร้างสรรค์ขึ้นโดยประยุกต์ใช้หลักการทางการวาดภาพพฤกษศาสตร์ รูปแบบของผลงานจึงสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อศึกษาลักษณะของพืชได้

5.3.4 สามารถนำมาเป็นสื่อการเรียนการสอนในชั้นเรียนระดับปริญญาตรี ในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางจิตรกรรมได้

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการสร้างสรรค์ครั้งต่อไป

5.4.1. ควรทำการสร้างสรรค์ต่อยอดทางความคิดและเลือกวิธีการอื่นๆ เพื่อเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ผลงานให้มีคุณภาพสูงขึ้นต่อไป

5.4.2 ควรศึกษาวิธีการจัดองค์ประกอบให้มีความหลากหลายซับซ้อนและน่าสนใจยิ่งขึ้น

5.4.3 ควรศึกษารายละเอียดในแง่ความแตกต่างและความเชื่อมโยงระหว่างผลงานศิลปะเพื่อความงามและผลงานศิลปะเพื่อความรู้หรือเพื่อข้อมูลทางวิชาการเพิ่มมากขึ้น เพื่อนำไปพัฒนาในการสร้างสรรค์ผลงานและการวิเคราะห์ผลงานในขั้นต่อไป

5.4.3 ควรเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ออกสู่สาธารณะชนในวงกว้าง เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ที่สนใจผลงานจิตรกรรมแนวเหมือนจริงมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2553). พฤษศาสตร์เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 83 พรรษา. กรุงเทพฯ. ชะลูด นิ่มเสมอ. (2553). *องค์ประกอบของศิลปะ*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- ณรงค์ศักดิ์ สุขแก้วมณี. (2558). *ภาพวาดพฤกษศาสตร์กล้วยป่าในประเทศไทย ในมิติทางศิลปะ*. กรุงเทพฯ: สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- ณัฐกานต์ วรสง่าศิลป์. (2561). พันธุ์ศักดิ์ จักกะพาก บนเส้นทางที่คาดเดายากว่าจะมาเป็นพฤกษศิลปิน สืบค้นจาก *BOT Magazine*. 1(6), 52-55. สืบค้นจาก https://www.bot.or.th/broadcast/EBook/BOT6_61/mobile/index.html?fbclid=IwAR3zaW9aJOyvCDNJL7fh99NvxkX9GDLvDnvku9GmVWzZ2a7AT_LK58nVRI#p=57
- ตฤณภัทร โลหะพงศธร. (2562). นักวาดภาพพฤกษศาสตร์ ตื่นพร้อมแสงเช้า ทุ่มเทและเฝ้ารอจนถึงวันที่ความพยายามผลิดอกออกผล. *Aday Buletin*. สืบค้นจาก <https://adaybulletin.com/talk-guest-geek-05-botanical-artist-sansanee-deekrajang/34685>
- ลลิตา โรจนกร. (2548). *ศิลปะการวาดภาพพฤกษศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช. ศศิวิมล แสงผล. (2549). *เรียนวาดเพื่อเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- ศูนย์ปฏิบัติการวิจัยและเรือนปลูกพืชทดลอง. ไม้ดอกไม้ประดับ. *มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน*, สืบค้นจาก <http://clgc.agri.kps.ku.ac.th/resources/ornament/hibiscus.html>
- อนุรักษ์ อินตะวงศ์. (2562). ยุคทองของศิลปะภาพวาดทางพฤกษศาสตร์. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 12(3), 1193-1209. สืบค้นจาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/173474/149399>

ภาคผนวก

แบบเอกสารที่ 2-1

แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ฉบับสมบูรณ์
ฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ชื่อผู้วิจัยงานสร้างสรรค์ นางสาวธิดา คุรุพชร

สังกัด วิทยาลัยช่างศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ชื่อเรื่อง การถ่ายทอดความงามของพืชพรรณผ่านจิตรกรรมสีน้ำ

(The Aesthetics of Plants through Watercolor Painting)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับคุณภาพ โดยพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

5	หมายถึง	มีระดับคุณภาพ	ดีเด่น	(ร้อยละ 80 ขึ้นไป)
4	หมายถึง	มีระดับคุณภาพ	ดีมาก	(ร้อยละ 60-79)
3	หมายถึง	มีระดับคุณภาพ	ดี	(ร้อยละ 40-59)
2	หมายถึง	มีระดับคุณภาพ	พอใช้	(ร้อยละ 20-39)
1	หมายถึง	มีระดับคุณภาพ	ควรปรับปรุง	(ต่ำกว่า ร้อยละ 20)

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ				
	มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
1. การเขียนบทนำ					
1) นำเสนอให้เห็นถึงแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน	/				
2) แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของการสร้างสรรค์ผลงาน		/			
2. วรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง					
1) ความเกี่ยวข้องกับงานสร้างสรรค์		/			
2) ความสามารถในการสังเคราะห์วรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง		/			
3) ความสามารถในการใช้ประโยชน์จากวรรณกรรมแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	/				
3. วิธีการดำเนินงานสร้างสรรค์					
1) ความเหมาะสมของกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน	/				
2) ความเหมาะสมของเครื่องมือ เทคนิค และวิธีการออกแบบสร้างสรรค์ผลงาน		/			

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ				
	มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
4. การวิเคราะห์งานสร้างสรรค์					
1) เป็นไปตามวัตถุประสงค์การสร้างสรรค์	/				
2) ความเหมาะสมของการนำเสนอผลการวิเคราะห์		/			
3) ความชัดเจนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์	/				
5. การสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ					
1) ความเหมาะสมของประเด็นที่อภิปราย		/			
2) การใช้หลักฐานและเหตุผลประกอบการอธิบาย		/			
3) ความกระชับในการอภิปราย		/			
4) ความเหมาะสมในการเสนอแนะที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้	/				
6. ความถูกต้องในการเขียนและการพิมพ์					
1) การใช้ภาษา วรรคตอน ย่อหน้า และการสะกดในเนื้อหา	/				
2) ความถูกต้องของการพิมพ์บรรณานุกรม	/				

ผลสรุปคุณภาพโดยรวมของผลการวิจัย

- ดีเด่น
 ดีมาก
 ดี
 พอใช้
 ควรปรับปรุง

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- ควรเพิ่ม ส่วน ที่ ภาระงาน การทำงาน ที่ มีผล ถึง กระบวนการของ การวาดภาพพฤกษศาสตร์ (Botanical illustration) และ วิชา งานของศิลปะ ด้วย ะระเภท จุดเด่น ของ เขา และ ปรับ เป็น เป็น สัมพันธ์ กับการ ทำงาน ของ เขา เอกลักษณ์ มา เป็น ะบบ เป็น กระบวนการ ทำงาน
 - ควรเพิ่ม เติม กระบวนการ ทำงาน เช่น การ sketch, การ จัดองค์ประกอบ การ วิเคราะห์ มี ญาน ข้อ หมาย จุดเด่น ข้อ ข้อ เพิ่ม ทำ ให้ ผลงาน ออกมา ดู ดี
 - ควรเพิ่ม การ ศึกษาค้นคว้า การ ศึกษาค้นคว้า ทดลอง งาน ศึกษาค้นคว้า จาก ัก ศึกษาศาสตร์ หรือ ผู้ เชี่ยวชาญ เพื่อ ศึกษาค้น คว้า ของ นี้นี้ จึ, ทำ ให้ ผลงาน ของ เขา มี ะบบ

